

Rijssen naar Indië

ISBN: 9789464055115
Omslagontwerp: Lotte de Raadt
Omslagfoto: Peter den Blaauwen
Auteur: Marja Voortman

Rijssen naar Indië

Marja Voortman

Inhoud

4

Stamboom familie Voortman

5

Voorwoord

6

Begin levensloop van Gerrit Jan Voortman en korte uitleg over de Indië oorlog

7

Begin brieven aan- en reacties van Gerrit Jan Voortman

454

Verslag van Indiëganger Gerhard Wolters

475

Vervolg brieven Gerrit Jan Voortman

669

Verslag van Indiëganger Dinant van den Noort

674

Vervolg brieven Gerrit Jan Voortman

745

Dankwoord

Stamboom familie Voortman

Gerrit Jan Voortman & Maria Goosen

Mannus, geb. 7-12-1894

Jannemeue en Gerrit Jan 6 k.

Dika en Gerhard 4 k.

Goit Öm en Hanna 6 k.

Verder overleden 7 kinderen voor het 10e levensjaar

Dinant van den Noort & Janna Dakhorst

Derk en Diene 2 k.

Jan en Mina 8 k.

Andries en Co - Dinant (Dick)

Hanna, geb. 17-2-1898

Antje en Jan - Gerhard + 3 k.

Johan en Gerre 1 k

Berend en Agnes 2 k.

Dina en Reint 5 k.

Verder overleden 5 kinderen voor het 1e levensjaar

Mannus Voortman & Hanna van den Noort

Gerrit Jan, geb. 21-11-1925

Janna

Dinant, overleden op 3 jarige leeftijd

Dientje

Voorwoord

Mijn vader, Gerrit Jan Voortman, is in 2010 overleden. In het najaar van 2017 ruimden wij, mijn twee zussen en ik, zijn studeerkamer op en kwamen honderden brieven tegen uit de tijd dat hij als militair in Nederlands-Indië was gestationeerd. Ik was zo geboeid door de inhoud dat ik niet meer kon stoppen met lezen. Wat deed hij daar precies en wat heeft hij meegemaakt? We vonden niet alleen brieven van mijn vader, maar ook brieven geschreven naar hem in Indië door zijn ouders, zussen en vele vrienden en kennissen. Die brieven geven een goed beeld uit de naoorlogse jaren. Het is een bijzonder stukje geschiedenis, zowel van Nederlands-Indië als van Rijssen. Ik besloot ze vast te gaan leggen in een boek, zodat de hele familie het kon lezen.

Ik heb de brieven overgenomen zoals ze geschreven zijn en ik heb geen passages weggelaten. Ook spel- en stijlfouten zijn door mij niet gecorrigeerd. I.v.m. de privacy van de brieven schrijvers heb ik verder de achternamen weggelaten. Deze worden wel genoemd als ik toestemming heb gekregen van de nabestaanden. Tot slot wil ik nog vermelden dat ik respect heb voor alle brieven schrijvers en de brieven openbaar maak in de verwachting dat ze ook door anderen met respect voor de schrijvers worden gelezen.

Nabestaanden van Gerhard en Dinant, 2 neven van mijn vader, hebben ook documentatie ter beschikking gesteld waarvan delen zijn opgenomen in het boek.

Mijn vader heeft rond het jaar 2000 ook zijn levensloop beschreven. De passages hieruit die van toepassing zijn, heb ik toegevoegd. De schuin gedrukte stukken zijn door mij geschreven.

De tendens is dat veel kinderen van Indië-veteranen weinig of niets weten van het Indië-avontuur van hun vaders. Dat is wat mij ook opviel in de afgelopen twee jaar dat ik met het boek bezig was.

Misschien dat er “kinderen” zijn die door mijn boek toch wat sfeer kunnen proeven. Dat zou al mooi zijn.

Uit levensloop van G.J.

De militaire dienst verwachtte mij, nu ik niet meer studeerde. Nadat ik dus in de zomer van 1947 weer mijn intrek in Rijssen had genomen, moest ik in 1948 's konings wapenrok gaan dragen. Ik kwam op in Amersfoort, in de oude infanteriekazerne, ingedeeld bij het garde-regiment der Grenadiers, waarschijnlijk vanwege mijn rijzige postuur.

Ik kwam daar geregeld bij de fam. Petersen, een gereformeerd bonds gezin.

Zoon Geerling wilde ook theologie studeren.

Na 3 maanden: overplaatsing naar Weert voor de onderofficiersopleiding. Toen nog weer over naar Teuge voor een administratieve opleiding.

Dit alles met als doelstelling: Indonesië. Met de Kota Inten vertrok ik daarheen, als sergeant-schrijver, ingedeeld bij de staf van de 42e zelfstandige infanteriebrigade. Begin februari 1949 vertrokken wij vanuit Rotterdam. Wel had ik nog een poging gedaan om in Holland te mogen blijven wegens mijn tijdens de dienst begonnen studie voor staatsexamen gymnasium, bij een leraar oude talen in Amersfoort. Maar mijn verzoek daartoe werd afgewezen, omdat dienstbelangen zich ertegen verzetten. Zeer tot verdriet van pa en ma vertrok ik dus naar "Indië". Moeder kreeg bij het afscheid op het station een hevige bloedneus.

Oorlog in Nederlands-Indië

Nadat de Tweede Wereldoorlog was beëindigd werden er vrijwilligers opgeroepen die bereid waren naar Nederlands-Indië te gaan om daar de Japanners te verdrijven. Nog voor ze er waren hadden de Japanners zich al overgegeven door de bombardementen op Hiroshima en Nagasaki. Was er toen nog wel reden om daar heen te gaan voor de Nederlanders?

Na de overgave van de Japanners grepen de Republikeinen in Indië hun kans en deden een poging om de macht te grijpen. Hun leider was Soekarno.

Daar de Nederlandse Regering Nederlands-Indië niet kwijt wilde en ze er ook van overtuigd waren dat de Indonesische bevolking dat ook nog niet wilde, besloot men de duizenden vrijwilligers toch te sturen om de macht en orde te herstellen. Economische belangen speelden een belangrijke rol in de motivatie om Indië te behouden.

Aanvankelijk waren het alleen vrijwilligers, later zijn er ook dienstplichtigen heen gestuurd. De momenten van ingrijpen in Nederlands-Indië werden bekend als "politioele acties". In die jaren zijn er vreselijke dingen gebeurd; er zijn vele doden gevallen en er is excessief geweld gepleegd. En dit alles net nadat de oorlog in Nederland was beëindigd. Het één komt voort uit het ander...

Nederlands-Indië is 350 jaar een kolonie van Nederland geweest. Mijn vader beschrijft in een brief de dag dat Indonesië onafhankelijk werd. Hij was er vlak voor die onafhankelijkheid, in 1949/1950, toen het relatief rustig werd en er al vergevorderde besprekingen waren met betrekking tot de zelfstandigheid. Dit alles ook door de druk van de Verenigde Naties.

Den Bosch, 7-2-1949

Beste allemaal

zittend in het militair tehuis schrijf ik deze brief. Om half twee ben ik hier vanmiddag weer goed aangekomen. Ik was nog lang de laatste niet. Ik ben dan maar over Arnhem gereisd. In Deventer trof ik nog 2 wapenbroeders. Schulz heeft me trouw helpen sjouwen met de bagage. Van 10 dagen later vertrekken is niets bekend. Dus zal het wel niet later worden dan vrijdag. Ik zal deze nog wel even schrijven zodra ik iets naders weet. Meer nieuws heb ik dan ook al niet. De stemming is tamelijk goed onder de jongens. Ik geloof trouwens niet dat ze allemaal al zijn teruggekeerd. Hoe is het moeder? Is de neusbloeding weer over gegaan? Dat was natuurlijk de opgekropte spanning van de laatste dagen. Ik hoop dat U zich nu goed zult houden. Over mij hoeft U zich geen zorgen te maken omdat ik weet dat dit Gods weg met mij is. Ik heb zelf anders gewild, maar nu gaat het zo, en ik heb er nu volkomen vrede mee. Ik hoop dat het U net zo zal gaan. Al ons mopperen en murmelen helpt toch niet en het is ook zonde. Vader ik heb de "kerkenkwestie" niet aan willen roeren de laatste dagen. Zo God wil krijgen we samen nu een hele tijd om er over na te denken. Misschien zal er zich in die tijd heel wat wijzigen, ook in kerkelijk Nederland. Predikant kan ik nu, althans voorshands niet worden, maar dat ik die richting uit moet weet ik zeker. Ik weet dat ik nu mijn taak heb onder de jongens hier, zij het dan meer een bescheiden taak. Met Gods kracht hoop ik die te volbrengen. Later zal ik er misschien meer over kunnen vertellen. Janna en Dientje: ja wat zal ik jullie schrijven. Ik hoop dat jullie niet al te veel ruzie zullen maken en dat ik zo nu en dan ook iets van jullie zal horen. Ik zal moeten eindigen, want het loopt al tegen tien en ik moet nog een paar kaarten schrijven. Schrijven jullie nog even terug en krijg ik dan foto's zo gauw mogelijk? Jullie moeten na mijn vertrek uit Holland maar zoveel mogelijk naar de "strijdkrachten" luisteren 's avonds want het is niet onmogelijk dat ik de groeten nog een keer laat overbrengen. Nu, allemaal het beste en Gode bevolen van jullie G.J.

Familie van den Noort, rechts op de achterste rij G.J. zijn ouders.

Kooa - Mks, 11-2-49.

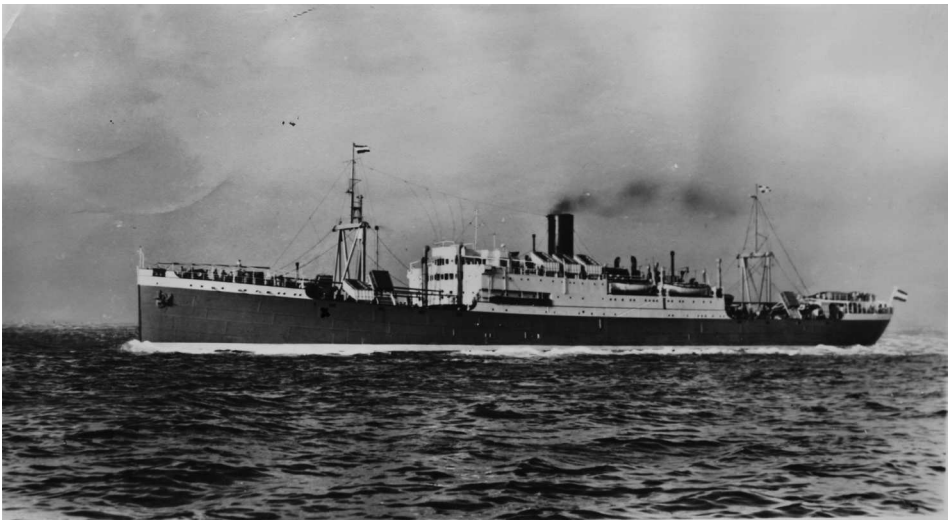
Beste allen,

Staanste op het dek schrijf ik deze brief.
 Het is hier een negenmaas van don elken
 wriemelende miditaren. Om ongeveer 2 uur
 zijn we hier aangekomen. Bij de Pcein
 Honden Heeman, Ben en mij iemand van
 de Belastingacademie. Ik heb mij samen
 met hen besproken. Heeman heeft mij
 een job gemaakt, die echter wel misleek
 zelf zijn, omdat te few zou was. En heeft mij
 al een dikke mist zodat het heel few
 myzelf is, dat we samen met pas verbleken.
 de best valt mij nu al mee. We lijfe

Kota Inten, 11-2-1949

Beste Allen,

staande op het dek schrijf ik deze brief. Het is hier een roezemoes van door elkaar wriemelende militairen. Om ongeveer 2 uur zijn we hier aangekomen. Bij de trein stonden Herman, Ben en nog iemand van de belastingacademie. Ik heb nog even met hen gesproken. Herman heeft nog een foto gemaakt, die echter wel mislukt zal zijn, omdat er geen zon was. Er hangt nog al een dikke mist zodat het heel goed mogelijk is, dat we vannacht pas vertrekken. De boot valt mij nogal mee. We liggen met een stel onderofficieren in een ruim. Veel ruimte hebben we niet maar dat zal zich wel redden. De stemming is tot nog toe wel goed. Ik heb nu niet zoveel tijd meer, want over een half uurtje moeten we oefenen met de sloepen of iets dergelijks. Dus zal ik moeten eindigen. Meer nieuws heb ik trouwens ook niet. Ik ben nu eenmaal niet zo lang van stof. Ik wens jullie dan allemaal het beste toe en hoop in Port-Said post te ontvangen. Als het kan stuur me dan nog een paar dikke dictaatcahiers of andere dikke schrijfboeken met goed schrijfpapier. Nu eindig ik want het is tijd. Allemaalegroet van jullie GJ.

M.S. „Kota Inten“

N.V. Rotterdamsche Lloyd

Gerrit Jan.

Leiden, 12-2-1949

Beste fam. Voortman,

toen ik gisteren naar het Marconiplein in Rotterdam ben geweest, had ik gedacht enkele, of althans iemand van jullie aan te treffen om nog een laatste afscheid van Gerrit J. te nemen.

Toen ik om half twee op dit plein aankwam, was de trein met soldaten, die naar het schip zou rijden, reeds aanwezig, en een ogenblik later reed zij langzaam naar de kade. Ik ben toen maar aan de kant van een lijn gaan staan, in de hoop dat hij aan dezelfde kant uit een raam zou kijken, wat gelukkig het geval was, want na enige ogenblikken zagen we elkaar. Ik ben toen gedurende een tiental minuten met de trein meegelopen over het zand (de trein reed stapvoets door), en we hebben zodoende nog even kunnen praten, en zelfs heb ik een photo kunnen maken van hem, waar evenwel door het slechte weer, wel niet veel terecht gekomen zal zijn. Ik heb toen dan voorgesteld om, daar jullie niet aanwezig waren, (hij had jullie, ik geloof ook wel terecht, afgeraden te komen) van het vertrek het een en ander te schrijven, waarmee hij zeer instemde. De verdere gebeurtenissen waren dan de volgende: toen ik met de trein niet verder mee kon lopen ben ik terug gegaan en kwam zodoende langs een gedeelte van de Merwedehaven, vanwaar verschillende passagiersboten vertrokken die een tijdlang langs de "Kota Inten" heen en weer voeren, om de gelegenheid te geven nog een groet te brengen aan de vertrekkenden. Ik heb toen van deze gelegenheid gebruik gemaakt; om hem vanaf het water aan boord van het schip te zien. Ik hoorde op een gegeven ogenblik hard mijn naam en zag hem daarop tussen honderden soldaten staan zwaaien: hij was blijkbaar juist aan boord gekomen. Ook hoorde ik nog "ten Berge" roepen. Dit bleek afkomstig te zijn van een Rijssenaar, naar ik meen, Gerritsen heet, en op de Haar woont, tegenover de Haarschool. Later riep nog iemand "Feije" en dit leek mij een jongen van Paalman van de Watermolen te zijn (de afstand tussen het schip en de boot was te groot om gemakkelijk met elkaar te kunnen praten). Nadat we enige tijd gezwaaid hadden, ging de boot weer terug en aan wal gekomen ben ik dadelijk naar een vriend van mij, die in Rotterdam woont, gegaan. En tegen 5 uur zijn wij samen naar de kade waar het schip tegen aan lag gekomen, want de laatste ogenblikken voor het vertrek van het schip, wordt het publiek op de kade toegelaten. Meer dan 1000 soldaten stonden aan de rand van de boot op het bovendeck, dat ongeveer 3 meter boven de begane grond lag. Na enig zoeken hadden we het geluk hem opnieuw te zien, hij stond te praten met Ali Vermaas, die hem vaarwel kwam zeggen. Daar hebben we nog een kwartier met hem staan praten; hij was erg opgewekt; zodat mijn vriend Rietveld er zich zelfs over verwonderde. Hij zei, "ik begrijp niet, dat hij er niet tegen op ziet". Maar als wij ons overal in Gods hand weten, dan heeft ook een reisvertrek, zelfs onder de gevaarlijkste omstandigheden, ons niet te verschrikken. Hoeveel beter is het toch om "met de Here naar Indonesië te gaan", dan zonder Hem in Nederland te blijven. De Here geve ons dit meer en meer te zien, opdat wij ons in al onze wederwaardigheden alleen op Hem mogen verlaten. En zo hoefde Gerrit Jan niet bevreesd te zijn, waar ik weet dat dit Godsvertrouwen zijn deel is. En, beste fam. Voortman, dit moge ook uw troost zijn, dat onder alle omstandigheden, zonder Gods wil geen haar van zijn hoofd gekrenkt zal worden.

Toen wij een poosje hadden staan praten, moest het publiek de kade verlaten, omdat de soldaten moesten eten, want de boot zou wegens dikke mist nog niet vertrekken. Zo hebben we hem daar voor het laatst een hand gegeven en zijn vertrokken. Wanneer de boot vertrokken is weet ik niet, maar ik vermoed dat

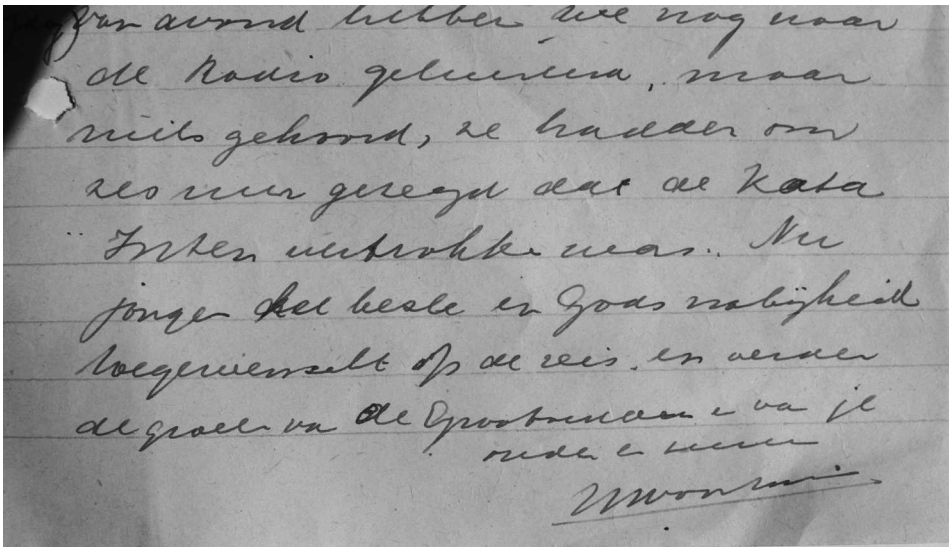
het wel Zaterdag is geworden.

Gerrit J. heeft me nog gevraagd jullie te schrijven, dat hij een rolfilm naar huis heeft gestuurd en verder gaf hij zijn adres, waarop hij zijn eerste brieven (in Port Said) kan ontvangen. Wanneer de brieven moeten verzonden worden, komt wel in de krant te staan, maar ik meen dat dit al spoedig na het vertrek is. Het adres is: Sergeant G.J. Voortman

Staf 42 Z.I.B.
Veldpostkantoor
Batavia.
Aan boord van de "Kota Inten".

Ik geloof wel dat ik thans het belangrijkste geschreven heb, en ik hoop dat ik jullie ermede van dienst geweest ben.

Ik wil dan nu maar gaan eindigen, nadat ik nog geschreven heb, dat bij de trein ook nog zijn vroegere studievrienden Ben en nog iemand anders aanwezig waren, dat Ali Vermaas ook nog zou schrijven en tenslotte dat ik jullie nog wil bedanken voor de lekkere worst en de bonnen die ik van Gerrit J. mocht ontvangen. Wanneer ik weer in Rijssen hoop te zijn, denk ik even aan te komen. Ontvang de hartelijke groeten van jullie vriend, Herman ten Berge.

Van avond hebben we nog naar
de Radio geluisterd, maar
niets gehoord, ze hadden ons
als voor gezegd dat de Kata
...
...
jonge het heele en Gods nabijheid
begeerenselt op de reis, en verden
de groel van de Grootvader en van je
...
...
W. W. W.

Rijssen 12-2-1949

Beste zoon,

terwijl ik dit schrijf zul je misschien al wel dobberen op de groote wateren. Het stroomde de laatste paar dagen met post van je. We konden alles niet goed uit elkaar houden, want je schreef dat je een film misschien in Rotterdam aan bekenden wou meegeven, en die hebben we vrijdag tegelijk met de tabak en sigaretten ontvangen. De aangetekende brief met 10 gulden hebben we ook ontvangen. We zullen ze wel op je boekje doen. Je bent, zoals je schreef nog wel aan 't inkopen geweest. Geld moest toch op. Je moest op die nieuwe dingen wel goed je naam opzetten. De lettertjes heb je in het naaidoosje zitten. De theedoek waarover je schreef, zat in de grote zak onderin. Van Dinant je neef hebben we donderdag 10-2-1949 een brief gehad, met verschillende raadgevingen aan jouw adres. Hij wist trouwens niet dat je 11 febr. al scheep ging. We zouden hem nog schrijven wanneer je in Indië aankwam. Nu dat kunnen we zo precies niet. We zullen hem vandaag ook een brief schrijven. Hij hoopte je nog te ontmoeten. Het zal je op 't ogenblik wel vreemd aandoen. Zijn er nog oude bekenden van je mee gegaan? Heb je nog bekende gezichten gezien in Rotterdam? De fam. Voortman schitterde door afwezigheid. Dat zou je wel aanstaan. Oom Gerrit gaat aanstaande Maandag 14 Feb. voor onderzoek naar het ziekenhuis te Deventer. Ik wou je eerst de couranten ook nog gestuurd hebben, maar die namen ze niet per vliegtuig mee. Die krijg je dus per boot. Dat kan dus nog wel even duren. Wij zullen er wel een pak sturen. Je hebt voorlopig lectuur genoeg. We zijn gelukkig hier allemaal nog vrij gebleven van de griep. Maar het is hier in Rijssen nog lang niet over. Nu jongen meer nieuws is hier niet. De film die je gestuurd hebt hebben we naar Zandvoort gebracht. Over die foto die in Rotterdam genomen is, horen we dus nog wel nader van je. Ik was nog vergeten te zeggen dat Dinant deze week 2e Luitenant was geworden. Nu, we hopen nog eens gauw nader van je te horen, en niet zo weinig. Vanavond hebben we nog naar de radio geluisterd, maar niets gehoord, ze hadden om zes uur gezegd dat de Kota Inten vertrokken was. Nu jongen het beste en Gods nabijheid toegewenst op de reis en verder de groeten van de grootouders, ouders en zussen. M.Voortman.

Kota Inten, 12-2-1949

Beste moeder, vader, Janna en Dientje.

hier volgt dan de eerste brief die ik varende schrijf. Het is bijna half acht en we varen in de buurt van het eiland Wight aan de zuidkust van Engeland. Ik zal nu echter maar bij het begin beginnen en zal dan aansluiten bij de brief die ik uit Rotterdam heb gestuurd. Om vijf uur gisterenmiddag werden de familie en bekenden der militairen op de kade bij het schip toegelaten. Dit was een buitenkansje en het mocht omdat het schip vanwege de mist niet kon vertrekken. Jullie zullen van Ali en Herman intussen al wel vernomen hebben dat wij elkaar ook nog even gesproken hebben. Om half zes moesten zij de kade verlaten. We gingen nu al gauw eten. Dit was en is nog goed. We krijgen spierwit wittebrood met lekker zwart verbrande korsten. Vanavond hadden we capucijners met aardappels en spekvet en uitjes. Hier heb ik weinig van gegeten ook al vanwege de zeeziekte. Maar hierover straks nog. Intussen moesten we nog een keer oefenen met een soort zwemvest. Dit schijnt iedere

dag een keer te moeten gebeuren. De nacht kwam en wij gingen ter kooi. Het schip lag nog steeds in de haven. Ik sliep nog al gauw in, maar werd ongeveer half twee wakker door een lawaai als van een heftige storm. Even later hoorde ik dat we waren gaan varen. Ik sliep toen maar weer rustig verder. Ongeveer 5 uur werd ik weer wakker door een lawaai. We waren toen aan het einde van de Waterweg en gingen de Noordzee op. Kwart over zes ben ik opgestaan. De maan scheen nog glanzend over het water. Er was toen al geen land meer te zien en we hebben ook geen land meer gezien voor vanmiddag half vier. Alles liep toen het dek op om het land te aanschouwen. Het waren de krijtrotsen van Z.O Engeland. Het was een prachtig gezicht, vooral als de zon er tegen aan scheen. Ik heb er nog 2 foto's van proberen te maken maar ik betwijfel of ze goed gelukt zijn. Enfin, dat zien jullie binnenkort wel. Toen we hier waren was het ongeveer half vier. Nu is het ruim half acht en al die tijd hebben we de kust van Engeland duidelijk in zicht gehad. Op het ogenblik zijn we dan waarschijnlijk dicht bij het eiland Wight, dat met duizenden lichtjes verlicht is. Als dit achter de rug is, zullen we voorlopig ook wel geen land meer zien. Intussen is het allemaal niet zo rustig gegaan als ik geschreven heb. Ongeveer tegelijkertijd toen we de kust van Engeland in zicht kregen begon het weer buig te worden. De golfslag werd groter en zo nu en dan spatte een golf schuimend op het dek neer. Maar dit was het ergste niet. Van het op en neer gaan van de boot werden er verscheidenen zeeziek en overall op het dek verspreid liggen nu de hoopjes vermicellisoep die we net vanmiddag hadden gehad. Gelukkig heb ik er nog geen last van gehad. Wel ben ik zo nu en dan wat licht in het hoofd maar dat komt vanwege het ongewone. Ik ben net nog weer even op het dek geweest. Er staat weer een flink briesje en het eiland Wight ligt al weer een stuk achter ons. De maan schijnt sprookjesachtig over het water. Ik ben maar gauw weer in het ruim gedoken want het was me te koud op het dek. Zo nu en dan moet ik echter wel even een luchtje happen. De stemming is nog steeds goed aan boord. De Rijssenaren die er op zitten heb ik allemaal al gesproken. Moeder U had dit reisje mee moeten maken, dan was U vanmiddag ook vast zeeziek geworden. We liepen te waggelen over het dek. Het is echter een prachtig gezicht als je de zee zo een beetje woelig ziet. Het water is donker met witte koppen van schuim. En als de zon er dan nog over heen schijnt is het helemaal prachtig. De zee is iets geweldigs. Dit merk je pas als je er midden op zit. Nu voor vanavond ga ik nu eindigen. Het is nu tien over 7 (ra, ra, hoe kan dat?). We moeten geld beuren, dus moet ik eindigen. Ontvang de hartelijke groeten van jullie GJ.

Aan boord Kota Inten, 14-2-1949

Beste allemaal,

varend onder de kust van Spanje schrijf ik deze tweede brief. Ik zal de draad maar weer opvatten waar ik hem Zaterdag heb laten vallen. Zaterdagavond na het schrijven van de brief voelde ik mij helemaal niet lekker. Het begin van zeeziekte deed zich gevoelen. Die nacht sliep ik slecht. Zondagmorgen was het nog niet beter en toen ik de laatste snee brood naar binnen wilde werken dacht ik dat ik aan het overgeven zou gaan. Ik at echter door en heb de maaltijd zonder overgeven ten einde kunnen brengen. Ik voelde mij toen ook aanmerkelijk beter. Verder heb ik er dan ook betrekkelijk weinig last van gehad. Er waren echter maar weinig jongens die helemaal geen last hadden. De w.c.'s waren bedekt met uitbraaksel en het dek lag ook vol hoopjes. Nu hierover

Slaapplekken in het ruim.

genoeg. Ik zou jullie nog bijna zeeziek maken. Om kwart over 10 hadden we gisteren kerk in de eetzaal. Het was niet bepaald een rustige kerkdienst, hetgeen noch voor de dominee als voor ons erg prettig was. Het bezoek was niet erg groot, ook al vanwege de zeeziekte. De dominee had een preek, toepasselijk op het soldatenleven. Ik meen Lucas 3: 14. Hij viel mij niet tegen. Daar het mij niet zo zeer een preek was, kan ik er verder nog niet over oordelen. Vanavond ga ik misschien even met hem praten. Gisteren hebben we verder de hele dag gevaren zonder land te zien. Na de middag waren we op de hoogte van Brest (Frankrijk). Storm was er niet, maar de deining van de zee was tamelijk groot. De zo zeer gevreesde Golf van Biscaje is intussen hard mee gevallen. Het laatste stuk van die golf, was zelfs zo kalm, als wij het op de hele reis nog niet meegemaakt hadden. Vanmiddag half 3 doemde de noordkust van Spanje voor ons op, al was het heel in de verte. Zojuist met zonsondergang was de kust al niet meer te zien. Zeeziekte is iets verschrikkelijks maar als je hiervoor gespaard blijft is zo'n zeereisje prachtig. Als je de zee ziet, hetzij als een spiegelglad vlak, of meer gelijkend op een ketel met kokend water, je voelt je altijd zo nietig. De ene keer is het water groen, de andere keer blauw. Ze deint maar rusteloos verder. "Des Heeren werken zijn zeer groot". De waarheid van deze psalmregel wordt hier beleefd. Van een kerkdienst op het water gaat ook iets uit wat je op het land niet hebt. Je voelt hier je eigen nietigheid en Gods grootheid meer. Het leven is tot nu toe voor ons erg gemakkelijk. Wij als onderofficieren hoeven zo goed als niets te doen. Het eten is nog steeds goed. Het zijn meest wel ongewone dingen die gereed gemaakt worden, maar over het algemeen smaken ze goed, heel wat beter dan in de kazerne. We leven op het ogenblik 1,5 uur vroeger dan jullie in Holland. Vannacht komt er nog weer een uur bij, terwijl er in de Middellandse zee weer een paar uur af zullen gaan. Zo nu ben ik voor vandaag weer aan het

eind van het nieuws. D.V. hoop ik morgen weer verder te gaan, hopend dat er dan nog weer bijzonderheden zijn te vermelden. Allemaal het beste toegewenst van jullie GJ.

Tussen Kaap Vincent en Gibraltar, 15-2-1949

Beste allemaal,

ook vandaag wil ik niet nalaten om even een lettertje te schrijven, hoewel ik het maar kort zal afdoen omdat ik maar weinig heb te vertellen. Vandaag hebben we de hele dag onder de Portugese kust gevaren, waardoor we nu net het einde, kaap Vincent, hebben bereikt. Het weer was vandaag bijzonder mooi. Zonet betreft de lucht echter. We zijn vandaag verschillende kappen gepasseerd o.a. kaap Finisterre, kaap la Roca en kaap Vincent. De 2 laatste hebben we van betrekkelijk dichtbij kunnen zien. Het zijn bijna loodrecht uit de zee oprijzende rotsgevaarten, met op de top meestal een paleis van een of andere vorst uit vroeger tijden, of een klooster of iets dergelijks. Kaap Vincent zijn we nu net, met zonsondergang gepasseerd. Als de zon nog goed geschenen had, zou ik er een foto van gemaakt hebben. Het zijn geweldige rotsgevaarten, de zee heeft er lange spleten of diepe gaten in uit geschuurd. Het is geweldig om te zien. In Holland kun je je zo iets niet voorstellen. Daarom vinden wij het des te fijner om het eens te kunnen zien. Dit zal ook wel een van de oorzaken zijn dat de stemming aan boord nog erg goed is. De zeeziekte is nu wel weer over. Zojuist werd er omgeroepen dat we morgenvroeg een half uur eerder (half zes) op moesten staan om de rots van Gibraltar te kunnen zien. Er schijnt in Holland een kabinetscrisis te zijn. Het zal mij benieuwen waar dat op uit zal lopen. Vanmiddag passeerden we hier nog een Nederlandse boot. De groet werd gebracht door 3 fluitstoten. We worden de hele dag begeleid door een grote koppel zeemeewen, die boven het schip vliegen. Ongevaarlijk is dit niet want herhaaldelijk vallen er hoopjes uitwerpselen op het schip. Gisteravond zagen we iedere keer vissen boven water uitkomen. Dit waren dolfijnen. Zo zien we iedere keer weer wat nieuws. Zodoende gaat de tijd nog al gauw voorbij. Het slapen gaat nu wel goed. Voor het wassen hebben we nu zoutwaterzeep gekregen, daar gewone zeep in zout water niet schuimt. Aan het eind van de week zal ik wel eens vuil goed moeten wassen. Ik wacht maar tot we in de warmere streken komen. Ofschoon het is hier al wel goed te merken dat het warmer wordt. Vanavond woei al een warme wind. Het is ondertussen weer bijna 8 uur geworden. Zo meteen ga ik een beetje thee halen in de cafetaria (keuken). De sigaretten (5 pakjes) van deze week heb ik maar verkocht, daar ik ze toch niet kan versturen. Nu tot de volgende brief D.V. Jullie GJ.

Kota Inten, 17-02-1949

Beste allemaal,

op moeders verjaardag wil ik het ook niet nalaten om een brief te schrijven. Feliciteren heeft geen zin meer daar ik dit ook voor Dientje al per telegram heb gedaan. Ik hoop dat dit telegram over is gekomen. Hebben ze de clivia van v.d. Berg al gebracht?

Het is hier op het ogenblik half zes, bij jullie dan half zeven, en we varen met de kust van Noord-Africa in zicht iets voorbij Algiers. Ik zit op het dek maar ben bang dat dit niet lang zal duren daar het aan de horizon weer buigig wordt, en ook zal het gauw donker worden omdat de zon bijna onder is. Gisterenavond heb ik maar een brief naar no.105 geschreven daar ik toch niet veel bijzonders aangaande de reis had. Om 8 uur gisterenmorgen passeerden we de rots van Gibraltar. Door het minder mooie weer konden er geen foto's gemaakt worden. Het was gisteren verder de hele dag nogal waaierig, zodat er weer een paar zeeziek werden. Ik gelukkig niet. Gisterenavond 9 uur passeerden wij de "Oranje" van de Mij. Nederland die op terugreis was naar het vaderland. Hij was prachtig verlicht, in tegenstelling met onze schuit, die van buiten bijna helemaal donker is. Vanmiddag kwam het zonnetje er weer door en konden wij weer heerlijk op het dek zitten. Je kunt er dan bijna geen been strekken omdat ze allemaal in het zonnetje willen zitten. Voor 1400 man is de boot dan absoluut te klein. Ik zal nu eens iets gaan schrijven over het alledaagse leven hier. 's Morgens om 6 uur worden wij gewekt door een luidspreker waardoor ons wordt meegedeeld dat het 6 uur is. Je kunt dan naar verkiezing opstaan of nog een poosje blijven liggen. Meestal ga ik er wel direct uit. Om kwart voor 7 begint het eten. Voordat alle 1400 man gegeten hebben is het ondertussen wel half 9 geworden. De zaal waar we eten draagt de naam van cafetaria en dit is een goede naam, want het gaat er net zo toe als in een cafetaria. Eerst wordt onze maaltijdenkaart geknipt. We nemen dan een vierkant blikken bord met 6 afdelingen waarin onze verschillende porties worden gedeponeerd. We nemen plaats aan een tafel, eten ons portie op, ruimen het bord weer af. Dit wordt afgewassen en een ander kan er weer van eten. Vervolgens is om 9 uur appel en hierna zijn we practisch de hele dag vrij, die ik dan doorbreng met lezen, brieven schrijven en mijn dagboek bijhouden. Om half 12 eten we weer brood met een beetje soep en kwart voor 5 warm eten. Zo nu en dan krijgen we een ei of een appel. De ene keer smaakt het goed, de andere keer minder goed. We varen aan 1 stuk door naar Port Said als er niets bijzonders gebeurt. Het schip vaart 14,5 mijl of ongeveer 25 km per uur. Dan kunnen jullie uitrekenen hoeveel km we al gevaren hebben. Ik moet nu eerst even ophouden met schrijven want het wordt te donker. Ik blijf nog even buiten zitten en ga dan zo meteen binnen (of beneden) verder. Zo, nu lig ik weer op mijn bed en ga verder met de brief. We hebben met ons drieën nog een uurtje gezellig op het dek zitten bomen. Nu ik weer verder ga zullen de eerste familieleden al wel gearriveerd zijn, om de verjaardag te vieren. Een groot deel van de avond zal wel weer aan Indië gewijd zijn. Ik heb van de week iedere nacht nog gedroomd dat ik thuis was en afscheid moest nemen. Morgen de verjaardag van Prinses Marijke (red. Christine), wordt ook hier nog gevierd. Er worden verschillende spelletjes gedaan en als extraatje krijgen we geloof ik een flesje bier. Dit zal erg welkom zijn, want zoveel drinken krijg ik hier niet. 's Morgens en 's middags krijgen we koffie bij het brood. Alleen 's avonds kunnen we nog wel eens thee of watercacao krijgen. Zoet water is er maar in beperkte hoeveelheid aan boord. Hebben jullie de 10 gulden en de film ontvangen? De laatste moest ontwikkeld worden. Morgen moet ik aan de was. Dat zal wat worden. Gelukkig is er warm water aan boord. Nu ik ga eindigen. Ik denk dat ik van Port Said nog wel 2 brieven zal schrijven. Meer bijzonderheden weet ik op het ogenblik niet. Tot de volgende keer dan. Jullie GJ.

A/b Kota Inten, 18-02-1949

Beste ouders en zusters,

de dag is weer voorbij en de avond is weer gekomen. We zitten nu al een week aan boord en waarschijnlijk zal het nu nog wel 3 weken duren voor wij er af kunnen. Vervelen doet het mij niet want ik heb altijd wel wat te doen, maar je leeft hier zo bekrompen. Er is weinig afwisseling. Bijna de hele dag water. Zo nu en dan zie je een rots uit de zee opduiken. We zijn er net weer een paar gepasseerd. We varen nu in de buurt van Tunis en vannacht of morgenvroeg zullen we Malta wel passeren. Vandaag is het de hele dag mooi weer geweest. Vanmorgen was de zee zo glad als een spiegel. Nu begint het weer een beetje te waaien.

Ter gelegenheid van de verjaardag van Prinses Marijke waren er vandaag spelen georganiseerd. Ik heb nog meegedaan met touwtrekken. De eerste keer wonnen we maar de tweede keer niet. Vanavond krijgen we als extraatje een flesje bier bij het eten. Lekker vond ik het eten overigens niet. Het menu was: aardappelen met erwten en worteltjes met botersaus en een stukje gekookte vis + soep + een gebakje. Dit laatste smaakte goed. Ook het bier was goed.

Dan nog een belangrijke gebeurtenis. Vanmiddag ben ik aan de was getogen. Ik heb een borstel geleend en toen aan het boenen. Ik ben ongeveer een uur bezig geweest (2 handdoeken, 1 theedoek, 1 paar kousen, 1 hemd en 1 onderbroek).

Helemaal schoon zal het wel niet zijn, maar het ergste vuil is er in ieder geval wel af. Het hangt nu te drogen. De zweetdruppels liepen langs mijn gezicht.

Ik herinner me opeens dat ik vanuit Vught nog eens geschreven heb over een theedoek die ik miste, die is ondertussen wel voor de dag gekomen.

Maandag of Dinsdag zullen we waarschijnlijk in Port-Said aankomen. Hoe gaat het met onze Dientje? Is de bouwplaat al klaar? Je moet me maar eens een briefje schrijven. Nu ik ga eindigen, want ik weet niet meer. Het valt niet mee om iedere dag een brief vol te schrijven. Jullie hebben wel een hele avond nodig om alle brieven dan te lezen. Ik wil nu Herman even een brief schrijven.

Nu, allemaal het beste gewenst van jullie zoon en broer, GJ.

Middellandse zee, 19-2-1949

Beste allemaal,

hier volgt dan de laatste brief voor Port-Said. Vanavond kunnen we ze voor het laatst inleveren. Daarom wijk ik van mijn gewoonte af van 's avonds te schrijven. We hebben net het middageten op en we zitten in de z.g. recreatiezaal, een tamelijk grote zaal met gemakkelijke stoelen. Ik kan nu niet meer zeggen waar we varen. Ik vermoed in de buurt van Malta. De plaatsbepaling in mijn vorige brief is niet helemaal juist geweest. We waren nog niet zover als ik daarin heb aangegeven. Ik stuur hierbij ook nog een kaart. Het is niet de Kota Inten die daarop staat afgebeeld, maar de Sibajak. Wat de grootte en de vorm betreft verschillen deze 2 schepen echter niet zoveel van elkaar.

Het weer is nog steeds niet zoals wij het wel zouden wensen. Het lijkt wel of we hier nog in Holland zitten. Zo schijnt de zon en even later is het weer een betrokken lucht. Wel is het klimaat milder. Het gure weer mis je hier gelukkig. Wat betreft onze bestemming is nog niets met zekerheid te zeggen. Zeer waarschijnlijk zullen we eerst wel een paar maanden in Soerabaja blijven om daar te acclimatiseren, d.i. ons aanpassen aan het klimaat. Foto's heb ik nog maar weinig gemaakt. Vanaf Rotterdam nog maar 9. Ik laat deze D.V. eerst in Indië ontwikkelen en stuur ze dan wel op naar Holland om ze te laten afdrukken. Hoe is het met de film gegaan die ik overgestuurd heb? Daar waren ook een paar foto 's die ik binnen gemaakt had. Deze zullen wel niet zo erg mooi geworden zijn. Stuur me t.z.t de afdrukken maar over.

De veldprediker hier kende de oudste dochter van Mulder van het kantoor. Ik meen dat die bij hem of bij zijn zuster in kost was geweest. Ook was hij meen ik nog familie van Ds. Brinkman uit Rijssen. Ik geloof dat hij zelf ook gereformeerd is. Nu hebben we ieder avond dagsluiting, die tamelijk goed bezocht wordt. Alleen die van art '31 houden apart dagsluiting. Die zijn schijnbaar te goed voor de gewone dagsluiting. Als hier die kerkmuren ook nog moeten blijven voortbestaan, dan is het toch wel erg. Rijssen geeft overigens ook een slecht voorbeeld, want die jongens komen er ook nooit. In de kerk heb ik ze zondag ook niet gezien. Hiervoor kan trouwens wel een verontschuldiging zijn i.v.m. de zeeziekte. Nu raakt mijn nieuwsbron zo langzamerhand uitgeput. Het valt ook niet mee om in 1 week zoveel brieven te schrijven. Ik zal dat op de duur ook niet vol kunnen houden. Ik maak er nu dan ook een eind aan. Ik zit al te prakkiseren of ik nog iets moet schrijven, maar ik kan maar niets bedenken. T.z.t zou ik nog wel een paar boeken toegestuurd willen hebben, maar daar schrijf ik nog wel nader over. Moeder, ik hoop dat U zich niet bezorgd over mij zult maken, want daar is helemaal geen reden voor. Als jullie mij goed van alles op de hoogte blijft houden dan ben ik tevreden. Ik heb in een vorige brief al geschreven dat ik weet dat ik moest gaan en dat er hier werk voor mij is. Ik heb daarom helemaal het gevoel niet dat het weer verloren tijd zal zijn die ik in Indië zal moeten doorbrengen. Gods weg met mij is deze. Laten wij daarin berusten. Ik hoop dat U en vader hier ook kracht uit mogen putten. Vader, U wens ik hetzelfde toe. U zult er iets anders tegenover staan als moeder. Ik hoop dat als ik terug mag komen wij elkander beter mogen verstaan. Janna en Dientje, kibbel niet teveel met elkaar. Zonet kreeg ik nog een kaart v.d. Kota-Inten. Die stuur ik naar jullie. Waar het kruisje staat is mijn ruim. Nu ik hoop dat deze brieven en kaarten jullie in gezondheid zullen bereiken en ik hoop in Port-Said post van jullie te ontvangen. Doe de familie de groeten, ook de burens. Ik zal zo gauw mogelijk schrijven. Allemaal het beste toegewenst en Gode bevolen van jullie GJ.

Middellandse Zee, 20-2-1949

Beste allemaal,

daar we nog tot morgenochtend brieven kunnen posten wil ik er nu nog een laatste brief bijschrijven. Dan heb ik er totaal 7. Dit is feitelijk veel te veel, want ik zou jullie zo verwennen. Maar ik heb nu de tijd en de gelegenheid.

Het is nu Zondagavond. Vanmorgen hebben we kerk gehad. De dienst was goed bezocht. De preek was ook wel goed, al was het meer voor onkerkelijken dan voor ons.

Het schijnt voor een veldprediker niet mee te vallen om voor iedereen te preken. Ik geloof dat hij zich teveel op hen instelt die niet geregeld ter kerk gaan.

Vanmiddag heb ik liggen lezen en om half 8 ben ik naar het groepje van art. 31 geweest. Die lazen vanavond een preek op de kamer van de veldprediker. Deze preek was heel wat beter dan die van vanmorgen van de veldprediker. Ik ben dan ook weer van plan om daar Zondagsavonds vaker heen te gaan. Dit wil niet zeggen dat ik het er mee eens ben dat ze iedere dag op zich zelf een dagsluiting houden.

Het weer was vandaag bijzonder mistig. Het water was vooral vanmiddag zo glad als dat van de vijver van het park. Nu het donker is kun je de stenen in het water zien weerspiegelen. Het is een prachtig gezicht. Het zijn net dansende lampjes.

Ook de zonsondergang was vanavond prachtig. Het is een aangenaam gevoel als de zee zo kalm is. Anders ga je de hele tijd maar heen en weer. Nu voel je het bijna niet dat je op een boot zit. Vanmiddag zijn we Kreta gepasseerd, hoewel we er niet zo dicht langs zijn gevaren dat wij het konden zien. Morgenavond (Maandag) zullen wij waarschijnlijk in Port Said aankomen.

Misschien dat ik vanuit de Indische Oceaan nog eens een telegram zal sturen bij gezondheid, anders horen jullie een week of drie niets. Als alles goed gaat zijn we omstreeks 10 Maart over. Of we Batavia aan zullen doen is nog niet zeker. Nu ik ga eindigen. Het is onderhands 9 uur geworden. Misschien dat ik nog even ga lezen. Ik hoop dat er in Port Said post zal zijn. Nogmaals het beste toegewenst en hartelijk gegroet van jullie GJ. Daag.

Amersfoort, 21-2-1949

Beste Gert,

als ik nu zit te schrijven zul jij al een heel eind op weg zijn naar je bestemming. Je laatste brief (3-2-1949) heb ik ontvangen, met ingesloten je foto. Nog hartelijk bedankt ervoor. Ik ben blij dat de Wachtposten op tijd gekomen zijn. Wat het doel betreft het volgende: de Commissie Thuisfront krijgt, zoals je weet, veel brieven van de jongens in de Oost. Deze schrijven daarin o.m. over hun specifieke moeilijkheden. In de "Wachtposten" wordt nu getracht die onderwerpen te behandelen. Ze probeert dus in de behoefte te voorzien van de lezers van de "Vaandragers" zodat ze in eerste instantie bedoeld zijn voor de leden van de J.V. Zijn er andere belangstellenden dan zou je die aan Kreikamp kunnen opgeven. Ik wil het ook wel voor je doen. En ik geloof wel, dat dat dan voor elkaar zou komen.

As Woensdag is het 14 dagen geleden dat ik 's avonds naar J.V. ben geweest. Toen ik terug kwam ging de een na de ander naar bed. Ik bleef dus alleen achter en zou ook naar bed gaan. Nu weet jij ook wel, wat voor verschil er in je gebed kan zijn. Die avond ('t is misschien een rare uitdrukking) was ik er echt "bij". Ik zat tot over mijn oren in de zorgen en verdriet over Gerjaan. De volgende morgen, 't was wonderlijk, kwam er een brief van haar. Ze schreef niet dat het beter ging, maar 't was voor 't eerst sinds lange tijd weer eens een warme, levendige brief. Jo, wat was ik blij. En toen ik 's Zaterdags in Gouderak kwam; 't was net of er een wonder gebeurd was. 't Was de dag en de nacht verschil met de vorige keer. Ze was opgewekt en vrolijker, hoewel ze nog lang niet beter is. Het was werkelijk een weldaad voor me. En wat komt er nu van terecht. Even dankbaar en 't zo weer vergeten. Wat moet ik me toch schamen. God heeft wel een ontzettend groot geduld met me. En ik? 't Is soms niet om uit te komen. Deze week ben ik een keer of wat 's morgens om 5 uur opgestaan om te studeren. Dat bevalt me beter als 's avonds lang opblijven. Ik moet straks nog even oef. 90 maken. 't Is waarschijnlijk nog niet zo snel als jij, maar 't gaat toch. Gert, ik eindig. Ontvang de h.gr. van ons allen en wees Gode bevolen. Je vriend Geerling.

Port Said, 22-2-1949

Beste allemaal,

althoewel deze brief de eerste weken nog niet gepost zal kunnen worden wil ik hem nu toch schrijven, daar mij nu nog alles vers in het geheugen ligt. Vannacht zijn we hier in Port Said aangekomen, ongeveer half 2. Vanwege dit feit waren we vanmorgen allemaal vroeg de veren uit. Toen ik boven kwam wist ik eerst niet wat ik zag. De huizen leken meer op huizen uit een bouwdoos dan op echte huizen. Ze zijn wel groot, maar ze zijn niet van stenen op getrokken zoals bij ons. Het lijkt in de verte meer op triplex, alhoewel dit wel niet zo zal zijn. Recht tegenover ons stond een betrekkelijk groot hotel en andere grote gebouwen daarnaast. De indruk was netjes. Tussen de gebouwen stonden palmbomen en andere soorten bomen. Nu eerst zagen we dat we in een ander werelddeel met andere mensen en andere gewoontes waren aangeland. Al spoedig kwamen de kooplui in roeibootjes als bijen op ons af om ons allerlei aan te bieden, o.a. leren tassen, die slecht afgewerkt waren, maar overigens wel goed

waren, dadels, sinaasappelen, bananen e.d. Voor een tas vragen ze b.v.3 Engelse ponden (60 gulden). We wisten echter dat ze altijd te hoog vroegen en de echte handelslui onder ons (ik niet) wisten dan ook wel 2 pond af te dingen, zodat ze hem tenslotte voor 1 pond (20 gulden) konden krijgen. Zo ging het met alle artikelen. Sinaasappelen b.v. werden aangeboden: 5 voor fl. 1,--. Vanavond was het echter al zo ver dat ik er 11 voor fl. 1,-- kreeg. Ze weten zich verstaanbaar te maken doordat ze gebrekkig Hollands kunnen spreken en een beetje Engels en Duits door elkaar heen. Over het algemeen zien ze er vies uit. Ik heb ook niet anders dan een paar sinaasappelen gekocht. Wel heb ik nog een Engels pond, dat we hebben ontvangen naast ons boord geld, maar dat bewaar ik liever tot we in Indië zijn. Daar kan ik beter zien wat ik koop. Dat kun je hier niet altijd omdat je zelf op de boot staat en de Arabieren varen beneden op het water. Door middel van een soort biezen tas aan een touw wordt eerst het geld overhandigd en dan gaat de tas of wat je ook koopt naar boven. Verschillende jongens hebben zich dan ook bekocht doordat ze prullen of beschadigde goederen kregen. Een andere bijzonderheid zijn de biddende mohammedanen. Ze doen dit op een daarvoor bestemde plaats of gewoon onder hun werk. Ze gaan met hun gezicht naar Mekka staan en maken verschillende bewegingen. Ze vouwen de handen, blijven dan even staan, knielen dan en buigen met het hoofd ter aarde. Deze bewegingen herhalen ze wel ongeveer 10 minuten lang. Het lijkt meer op een soort gymnastiek dan op bidden.

Het is nu kwart over 8 en we liggen nog met heel wat andere (ook nog een Nederlands) schepen te wachten op het tijdstip dat we het Suez kanaal in mogen varen. Dit zal vannacht, ongeveer 1 uur zijn. De brief heb ik vanmorgen ontvangen. Er was 1 jongen bij ons die 17 brieven ontving. Voor mij was die van jullie de enigste. Meer had ik trouwens ook niet verwacht. Wel had ik kranten verwacht. Het had wel gekund want er zijn wel kranten meegekomen. Er zijn vanmorgen bijna 21 000 brieven en briefkaarten van boord gegaan voor het vaderland. Van mij ongeveer 25 (9 brieven en een stel kaarten).

Nu het voornaamste van vandaag heb ik hierbij wel weer meegedeeld. Ik eindig maar. Tot de volgende brief. GJ.

Rode Zee, 24-2-1949

Beste allemaal,

het is nu Donderdagmiddag half drie. We varen op het ogenblik in de Rode Zee. Het is wel warm, maar het valt toch wel mee. De lucht is een beetje bewolkt. Ik loop nu nog in mijn gewone uniform. Morgen zullen wij het omwisselen voor het tropenuniform. In de nacht van Dinsdag op Woensdag zijn we weer uit Port-Said vertrokken. We hebben er dus een hele dag gelegen. Toen we Woensdagmorgen om 6 uur uit ons bed kwamen, voeren we al in het Suez kanaal. Dit kanaal loopt van Port-Said naar Suez en is 85 mijl (155km) lang en ik schat een kleine 100 meter breed. Kijk maar eens in de encyclopedie op het orgel. Hierin staat een foto van het Suez kanaal met een beschrijving. Aan de ene kant zie je bijna uitsluitend woestijn met hier en daar een Aziatische nederzetting. De rechter kant heeft echter nogal bezienswaardige dingen. We zijn enkele prachtige plekjes gepasseerd rondom enkele meren. Langs de hele rechterkant van het kanaal loopt een goede verkeersweg, voornamelijk in gebruik van de militairen, die hier in verschillende tenten in barakken kampen zijn gehuisvest. Te midden van de schrale zandgronden, zie je opeens een heel

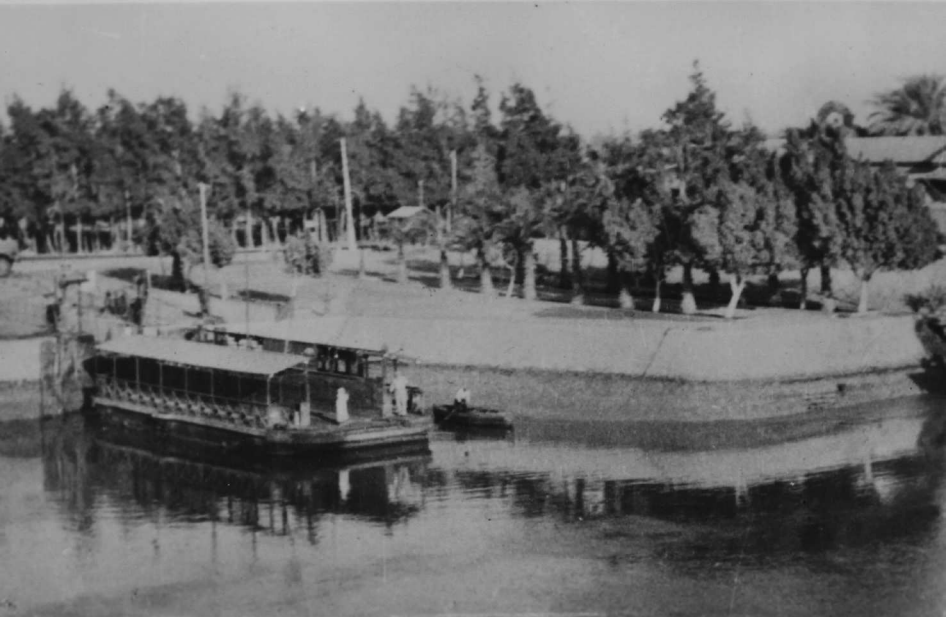
stuk land met heerlijk groen gras of ander kruid. De tegenstelling is geweldig. Op die plaatsen(oases) zie je dan ook frisgroene palmen. De tegenstelling in de gebouwen valt ook op. Zo zie je een in bijna Europese stijl opgetrokken villa en even verder weer een hutje van hout of een tent van een Egyptenaar. De begroeiing in deze streek lijkt veel op die van de Hollandse zandgronden. Als ik me niet vergist heb stonden er veel dennenbomen. Langs de linkerkant loopt dwars door de woestijn een spoorweg van Port-Said naar Suez. Ik heb er echter geen trein zien rijden. Wel bussen aan de rechterkant. In het kanaal zelf moest heel langzaam gevaren worden in verband met het gevaar van op een ondiepe plaats vast te lopen. Foto's mochten niet genomen worden om spionage te voorkomen. Twee Nederlandse schepen zijn ons in het kanaal gepasseerd, 1 vrachtschip en 1 passagierschip (de Volendam). Ongeveer 4 uur kwamen wij in Suez aan, een niet zo erg grote stad aan de voet van een hoge berg. Helaas moesten we hier weer tot 's avonds 11 uur blijven liggen omdat de motor weer defect was (de 3e keer al). We varen nu naar Aden, het eindpunt van de Rode Zee. Vanmorgen in de vroege (7 uur) passeerden wij de berg Sinaï. Het is een berg van 2300m. hoog en van zover ik het kan bekijken bestaat hij uit graniet zoals dit hier met de meeste bergen het geval is. Waar de Israëlieten precies door de Rode Zee gegaan zijn weet ik niet. Door het graven van het kanaal van Suez is hier nogal veel veranderd. Ik vermoed dat het in de buurt van Suez is geweest. Daar is de Rode Zee op zijn smalst maar dan toch altijd nog wel een kilometer of 4 naar mijn schatting. Naar onze voorstelling is het vaak maar een smal stroompje, maar dat valt tegen. Waar we nu varen is aan geen van beide kanten de oever te zien. Van de berg Sinaï heb ik geen foto kunnen nemen, daar de zon er niet op scheen. Wel heb ik er 1 gemaakt van de heuvelrug tegenover de Sinaï, hopend dat die gelukt is. Vandaag is het wasdag aan boord. We kregen teiltjes (1 per 100 man) en zeepoeder en toen aan de was. Nu, het ging beter dan de vorige keer. Het hangt nu te drogen. Ik heb er nog een foto van laten maken. Nu het voornaamste heb ik dan weer meegedeeld. Zo gauw er weer iets bijzonders te schrijven is zal ik de volgende brief schrijven. Ik hoop dat we in Aden nog van boord kunnen. Het is niet onmogelijk dat wij daar nog een paar dagen zullen blijven liggen. Nu, voor deze keer dan genoeg. D.V. tot de volgende keer, jullie GJ.

Rode Zee, 26-2-1949

Beste ouders en zusters,

het is Zaterdagavond. We hebben net gegeten en ik zit nu op het dek deze brief te schrijven, hoewel dit niet zo hard meevalt vanwege de wind. De laatste week was het bijna windstil, maar vannacht is het weer beginnen te waaien. Over de ene kant is dit wel mooi, want de hitte op het dek is nu dragelijk. Alleen je moet niet in de nissen komen waar we slapen, want die zijn een oven gelijk. De meeste jongens liggen 's nachts alleen met een onderbroekje aan op bed en nog zweten ze. Van schrijven begin je nog te zweten. De wind is wel geen koele wind maar hij brengt wel de nodige verkoeling.

Sinds gisteren lopen we nu in ons tropenuniform. Dat is natuurlijk wel lekker luchtig, maar afdoend is het niet. Ook heb ik mijn sandalen maar aangetrokken zonder kousen. Dat scheelt weer met de was. Voor de nodige verfrissingen wordt wel gezorgd. Twee keer per dag krijgen we limonade en gisteren konden we ook per man een bakje ijs krijgen. Vanavond krijgen we carbonade. Die smaken

Suezkanaal

Jeruzalemexpress

bijzonder lekker. In die van mij zat helemaal geen been. Ik dacht wat heerlijk, we zullen smullen maar dat viel tegen want de groente bestond uit spinazie uit het blik. Nu, jullie weten ook wel dat daar zo'n eigenaardige zoute smaak aan is. Het nagerecht, de pudding, was heel lekker.

Dan nog iets bijzonders. Bij geneeskundige inspectie bleek dat iets niet in orde was met mijn mannelijk geslachtsdeel en volgens de heren doktoren was het wenselijk, vooral i.v.m. Indië, dat dit door middel van een operatie verholpen werd. Ik heb er maar in toegestemd, want per slot van rekening weten zij er meer van dan ik. Gisterenmorgen heeft de operatie dan plaats gehad. Het duurde ongeveer een half uur. Er werd plaatselijk verdoofd maar die had volgens mij niet de gewenste uitwerking want ik voelde het maar al te goed. Toen de operatie afgelopen was begon de verdoving te werken. Tegen de avond was ze pas uitgewerkt. Ik heb er nu nog in zoverre last van dat er een verbandje om zit. Dat is dus een beetje lastig met het naar de wc gaan. Verder is er helemaal geen narigheid. Nu het gebeurt is ben ik er wel blij van, want ik geloof dat het op den duur toch had moeten gebeuren. Overigens was ik het niet alleen. Op de hele boot waren er wel een man of 30. Ik schrijf deze dingen liever niet, maar om volledig te zijn in mijn mededelingen moet ik het doen. Per slot van rekening is het heel gewoon.

Gelijk met deze brief gaat er een kaartje naar oom Dries. De overige familie hoort wel van jullie hoe de reis gaat en vanuit Indië zal ik ze wel zo gauw mogelijk een brief schrijven. Ik veronderstel dat jullie vandaag de brieven uit Port-Said hebben ontvangen. Dat viel nog al mee he? Ik heb al naar de brief van jullie gezocht maar ik kan hem niet vinden. Ik begrijp niet waar die gebleven is. Ik geloof niet dat ik uit die brief nog vragen hoeft te beantwoorden.

Mijn mes dat ik nog in Rijssen had gekocht ben ik al weer kwijt. Misschien is het wel gestolen want ze stelen hier als raven. Van alles, horloges, pakken enz. Als jullie nog eens een pakje stuurt stop er dan een mes bij in. Liefst net zo'n soort. Ik heb het in Rijssen gekocht. Verder ben ik van zover ik weet nog niets kwijt. Alleen zijn er een paar naalden gevallen die ik niet meer kan vinden. Verder zou ik in het eerstvolgende pakje wel graag een paar boeken hebben, b.v. dat blauwe boek van kerkgeschiedenis dat ik van de zang heb gekregen, en het boek over het gebed, ook in blauwe omslag. Tegen dat we in Indië zijn zal ik de boeken die ik bij me heb wel uit hebben. Wanneer we aan zullen komen is nog niet zeker. Waarschijnlijk wel voor 15 Maart. Of we naar Malang zullen gaan is nog niet zeker. Het kan ook wel Soerabaya worden. Maar dat schrijf ik t.z.t wel.

Ik ga nu eindigen, want het begint donker te worden. Het is nu kwart over 6, anderhalf uur later dan in Holland. Dientje, je briefje was mooi hoor. Had je dat helemaal zelf opgesteld? Doe de groeten maar aan meester van Klaveren en aan meester Rengers. Nu verwacht ik ook een keer een brief van moeder en Janna. Ik schrijf nu iedere dag, dan kunnen jullie wel eens per 14 dagen of per maand schrijven. Nu allemaal een stevige handdruk en het beste toegewenst van jullie GJ.

Golf van Aden, 28-2-1949

Beste allemaal,

het is Maandagavond. Het eten is weer naar binnen gewerkt en ik zal weer proberen om een brief vol te krijgen.

Gisteren zijn we de uiterste punt van Arabië omgevaren en zijn daarmee in de

Golf van Aden, het begin van de Indische oceaan, gekomen. Omstreeks 12 uur gisterenmiddag passeerden wij het eiland Perim dat op de grens ligt tussen de Rode zee en de Indische oceaan. Vanavond zal er nog weer land in zicht komen, een uitstekende punt van Afrika en daarna misschien nog een paar kleine eilandjes, maar verder zullen wij de eerste 9 of 10 dagen geen land meer zien. We hadden gedacht dat we Aden nog aan zouden doen maar dit is niet gebeurt. We varen nu regelrecht naar Sabang de noordpunt van Sumatra, waar wij bij behouden aankomst en gezondheid voor het eerst van het schip af mogen gedurende 1 dag. We mogen dan Sabang en het eilandje waar deze stad op ligt bezichtigen om daarna door te varen naar Batavia of Soerabaya. Maar zover is het nog niet, want we hebben nu het vervelendste stuk van de reis nog voor de boeg. En eerlijk gezegd beginnen we allemaal naar het eind ervan te verlangen, al was het alleen maar om van het zoute water af te zijn. Om te wassen is er praktisch geen ander water. In elk ruim is er een zoetwaterkraan, ijskoud, maar die mag alleen maar als drinkwaterkraan gebruikt worden. Verder is er op de ongeveer 5 zoutwaterkranen 1 heet zoetwaterkraan, met meestal kokend water waar je je praktisch niet onder kunt wassen. Maar we zullen maar niet mopperen, nog een paar weken, dan is het leed geleden.

De berichten omtrent Indië zijn nu wel iets gunstiger. Er zijn al jongens die er op rekenen dat ze dit jaar nog weer thuis zullen zijn. Het is natuurlijk mogelijk, maar ik reken er helemaal niet op en jullie moeten dit ook maar niet doen. Dat kan niet anders dan teleurstellingen geven. God bestuurt mijn weg. Daaraan heb ik houvast, maar niet aan de wisselvalligheden van het menselijk handelen en van de politiek der hoge heren. Daarmee komen we toch bedrogen uit, maar met God niet. Gisterenmorgen hebben we weer kerk gehad, voor de eerste keer op het dek. Alleszins geslaagd was dit niet, want er stond nog al veel wind, waardoor de dominee voor allen niet verstaanbaar was. Hij had een preek in verband met de eerste lijdenszondag. Voor zijn doen was het werkelijk een goede preek. 's Middags heb ik voor mezelf maar een preek gelezen. Ik was eerst nog van plan om 's avonds naar de leesdienst van art. 31 te gaan maar daar ben ik toch niet toe gekomen, daar ik me een beetje vervelend voelde. Ik heb me gisteravond staan verwonderen over de prachtige sterrenhemel. De Grote Beer, die je in Holland ook altijd goed kunt waarnemen, stond hier laag aan de hemel, maar veel groter dan in Holland.

Vanmiddag zagen wij niet ver van het schip een paar walvissen zwemmen. Alleen de kolossale ruggen waren nu en dan even zichtbaar. Vliegende vissen hebben zich tot nu toe nog niet vertoond.

Door de warmte is de schoensmeer zo week geworden dat er uit een paar doosjes al wat gelopen is. Het is ook geen wonder want de laatste dagen was het ruim een oven gelijk. Vandaag is het gelukkig iets beter.

Vanavond gaat de klok weer een half uur vooruit zodat we nu al 2,5 uur later leven dan in Holland. Voor vandaag eindig ik nu maar weer. Ik heb bij gezondheid nog 10 dagen om te schrijven. Trouwens, er zal niet zoveel te schrijven zijn, omdat we toch niet anders zien dan water en lucht. Maar dan kan ik misschien nog wel het een en ander over de boot en het leven hier schrijven. Nu, allemaal dan gegroet, ook aan familie en kennissen. Morgen of een andere dag zal ik de verschillende familieleden proberen te schrijven. Daaag, GJ

Weert, 2-3-1949

Beste Gert Jan,

gisterenmorgen bracht de post je kaart. We waren verrast dat je al op de boot was, we hadden echt verwacht dat je wel vrij zou komen. Als we goed geteld hebben ben je nu al in Batavia, daar is 't vast wel een beetje warmer als hier. Maart roert erg zijn staart. Gisteren stormde het redelijk over 't hele land. Naast grote materiele schade, zijn er ook helaas enige mensenlevens te betreuren. Wegen waren versperd door omgewaaide bomen, huizen waaiden in enz. De "Neeltje Jacoba" (red. motorreddingsboot) en de "Brandarius" en anderen hebben weer heel wat werk te verzetten gehad. Er waren verschillende schepen vastgelopen. Je schreef dat jullie zo'n mooi weer hadden op de reis, fijn was dat. 't Is hier knap koud en zo nu en dan 'n sneeuwbus, als je daar in bent, nou nou, dan kun je beter een regenbus hebben, ook al regent de vouw uit je broek. We hopen echt dat je wennen kunt in Indië, dat je 't klimaat verdragen kunt. Blijf je in Batavia? Nog enkele van onze kennissen moesten daar op een of ander bureau. Is Karel ook al weg? We hebben al 'n poos niets gehoord, hij zou misschien naar de West gaan. Hij is met Kerstmis verloofd he? Wie had dat gedacht, volgens Adriaan was hij 'n soort vrouwenhater. 't Orgel in de kerk is een poos geleden gestemd. 't Is er wel wat van opgeknapt, maar 't kan toch nog wel wat beter. De man die het deed is geen goed vakman. De kerkenraad zal naar een andere uitkijken, en dan van 't voorjaar nog eens over laten doen. Dus hou ik nog maar moed. Al verschillende maanden speel ik zondags ook in het militair tehuis, er is niet een militair die spelen kan. Er is nu iedere week dienst om kwart voor vijf, om de andere week ds. Dresselhuis, en de andere week leest de huisvader 'n preek. Pas zijn de huisvader en zijn vrouw een avond hier geweest. Van deze groep hebben we geen militairen over huis gehad, ze gaan erg veel naar huis, in de kerk zie je er ook bijna geen. Die lange Kees de Vries, is ook nog altijd in de kazerne (hij liep steeds met ze 'n hand in verband, weet je wel). Verder is hier niet zo veel nieuws. Met moeder gaat het nu niet zo hard vooruit. We hopen nu meer op mooi weer, zo dat ze veel buiten kan zijn. Als ze zich wat beter voelt, hoopt ze je ook eens te schrijven. Intussen moet je je met mijn gekrabbel tevreden stellen. 'k Hoop dat je het lezen kunt. Schrijf je nog eens? Hoe durf ik te vragen he? We zijn je verschillende danken schuldig. Als alles wel blijft, hopen we je van tijd tot tijd eens te schrijven hoor! Namens alle huisgenoten moet ik je veel hartelijke groeten overbrengen. 't Allerbeste hoor, 'n stevige vijf van Margje B.

Indische oceaan, 3 maart 1949

Beste ouders en zusters,

nu ik 2 dagen al niet geschreven heb, zal ik de pen weer eens opnemen. Het eten is weer op, bestaande uit capucijners met spek en spekvet; een stukje augurk en een paar rauwe stukjes uien. Ik heb er smakelijk van gegeten, dankzij de uien en augurk.

Het leven gaat nog zijn gewone gang. Sinds Zondag hebben we nu al niet veel anders gezien dan lucht en water. Het is nu zover dat als er in de verte een Frans schip passeert, dan wordt dit per scheep radio omgeroepen. Overigens, morgen zullen we wel een paar eilandjes te zien krijgen. We zullen dan tegen de avond wel op de hoogte van Ceylon varen. Overdag valt de warmte wel mee. Wel staat de zon bijna de hele dag loodrecht boven ons, maar door de overdekking met een zeil en de nogal frisse wind is het uit de zon op het bovendeck waar ik bijna de hele dag zit, goed dragelijk. Het ergste vind ik wanneer ik beneden in het ruim moet zijn en dan voornamelijk 's nachts. Vannacht heb ik maar weinig geslapen en om kwart over 5 (in Holland kwart over 2) ben ik mijn bed maar uitgesprongen en op het dek gaan zitten. Ik zie nu al weer tegen de nacht op. Ik geloof dat ik maar tot een uur of 12 op het dek blijf en dan zo kort mogelijk slapen.

Morgen wordt het een gewichtige dag. Dan zal Neptunus, de zee-god, aan boord komen. Alle schepelingen moeten dan een doop ondergaan en nog meerderen grapjes zullen er worden uitgehaald. Deze "plechtigheid" moet feitelijk plaatsvinden bij het passeren van de evenaar, maar door omstandigheden zal dit nu reeds plaatsvinden. In mijn volgende brief zal ik er wel meer over kunnen schrijven. Waarschijnlijk zal ik wel geen onaangenaamheden hoeven te ondergaan omdat het wondje van de operatie nog niet helemaal genezen is. Nu ik vind dit best, want het schijnt er soms nogal barbaars aan toe te kunnen gaan. Gisteren heb ik nog weer een telegram verstuurd. Ik hoop dat het over gekomen is. Ik heb er expres in gezet dat het weer hier kalm was, omdat ik gelezen had dat er in Holland een zware storm gewoed had en dat er op de Noordzee schepen in nood waren geweest. Jullie zullen je afvragen hoe ik dat weet. Nu, iedere morgen worden heel beknopt de per radio ontvangen voornaamste berichten aangeplakt, zodat wij zo'n beetje op de hoogte blijven met wat er in ons vaderland gebeurt. Ik snak er echter naar om eens weer een krant te kunnen doorsnuffelen om hoogte te kunnen nemen van de kerkelijke en politieke toestand. Stuur indien enigszins mogelijk de kranten per luchtpost. Vandaag hebben we hier de hele dag vliegende vissen kunnen zien. Ik had me grote vissen voorgesteld, die zo ongeveer over het schip heen vlogen. Maar het tegenovergestelde bleek het geval te zijn. Toen ik ze vanmorgen eerst zag dacht ik aan de in Holland voorkomende "glazenmakers". Ze vliegen ongeveer 20 meter ver, vlak boven het wateroppervlak. Ik denk dat ze ongeveer 20 cm lang zijn.

Het is niet onmogelijk dat wij in Sabang post zullen ontvangen, maar wij zullen daar geen post naar huis kunnen sturen. Dat is jammer, want ik heb al weer heel wat brieven en kaarten klaar. Helaas heb ik bijna geen papier meer zodat ik weinig meer kan schrijven. Ik ben vanmiddag weer naar het ruim verhuisd want buiten is het donker. Toen ik de brief begon scheen de zon nog en nu is het al helemaal donker. Vanavond wordt de klok weer een half uur vooruit gezet. Dan leven we 3,5 uur vroeger dan jullie.

Ik ga nu maar weer eindigen. De volgende brief zal ik speciaal voor Dientje schrijven. Nu, tot de volgende brief dan. Gerrit Jan.

Indische oceaan, 5-3-1949

Beste kleinste zus,

belofte maakt schuld, dus zal ik deze brief voor jou moeten bestemmen.

Ik zal dan beginnen met je iets te vertellen over het Neptunusfeest dat we gisteren gehad hebben. Je weet wel dat als je sinterklaasfeest viert, Sinterklaas niet echt bestaat maar dat het een gewone man is die zich verkleed heeft. Zo is het ook met Neptunus. Ook hij bestaat niet in werkelijkheid, maar een gewone man doet alsof hij Neptunus is en verkleedt zich daarom op een bepaalde manier. Hij zegt dan dat hij de baas is van alle zeeën en oceanen en dat hij toezicht houdt over die zeeën opdat er geen dingen gebeuren die niet mogen gebeuren. Ook heeft hij bepaald dat iedereen die de evenaar (dit is een lijn die over het midden van de aarde loopt) passeert per schip, dat die gedoopt moet worden. Dit is natuurlijk een heel andere doop dan die in de kerk plaats heeft. Iedereen moet op het achterdek komen, een voor een. We kwamen daar door een smalle gang. We waren de gang nog niet uit of we kregen een veeg met een smerige kwast over de borst. Daarna nog een in het oog en tenslotte nog een over de rug. Zodat we helemaal besmeerd werden met smerige olieachtige rommel. Dan stond er een grote kuip met water, waarin de een kopje onder moest en de ander mocht er zo maar doorheen lopen. Ik mocht er ook doorheen lopen. Het water kwam nauwelijks tot aan mijn knieën. Maar er waren ook enkelen die nog erger werden toegetakeld. Die werden gewoon op de grond gelegd en helemaal vol gestreken met die smerige rommel, waardoor ze meer op een neger leken dan op een blanke. We hadden alleen maar een kort blauw broekje aan en gymnastiek schoenen. Ik heb wel een half uur staan wassen voor ik weer schoon was. Zo dat is het Neptunusfeest. Jij vindt dat vast wel mooi he? Nu zal ik je iets over het schip vertellen. Ik denk dat het nog wel iets langer is dan jullie school. Misschien net zo lang maar in ieder geval niet korter. Verder is het ongeveer 15 meter breed. De hoogte is denk ik wel 30 meter. Als we ons wassen gebeurt dit met zout water omdat we hiervoor zeewater moeten gebruiken en dit is nu eenmaal zout. Ook is er wel zoet water, maar dat mogen we alleen als drinkwater gebruiken, omdat we er niet zoveel van hebben. Dit zoete water hebben we in een heel grote bak meegenomen uit Rotterdam. Je begrijpt dat dit een hele grote bak moet zijn, want 1400 man moet hier elke dag van drinken, er moet koffie van gezet worden en voor meer andere dingen moet het gebruikt worden, waar geen zout water voor gebruikt kan worden. Het schip bestaat uit 3 of 4 verdiepingen. Ja, wat moet ik nu nog meer vertellen? Hoe gaat het met de bouwplaat? Ligt hij nog niet ergens op zolder in een vergeten hoekje? Ik ben er wel een beetje bang voor. Het is hier op het ogenblik zaterdagavond 6 uur en de zon is al ondergegaan. Bij jou is het nu half 3 en schijnt de zon nog volop. Is dat niet gek? Je moet maar eens aan jouw meester vragen hoe dat kan. Verder hoorde ik vanmorgen dat het in Holland sneeuwde. Dus zal het ook wel koud zijn, terwijl we hier 's nachts zonder dekens slapen en dan 's morgens nog liggen te zweten. Overigens is hier alles net zo als in Holland. Je ziet dezelfde maan, dezelfde sterren en zon. Alleen staat de zon een beetje dicht bij ons, waardoor het warmer is. Nu moet ik toch gauw ophouden want we kunnen ijs halen en dat smaakt hier nog lekkerder dan in Holland. Krijg ik nog een keer een briefje van je? Misschien stuur ik dan ook nog wel eens iets moois. Als ik hoor dat je nog vaak ondeugend bent, zal ik dit vast niet doen. Dus denk er om. Doe goed je best op school. Misschien leer je wel gauw wat over Indië. Nu Dientje, een dikke zoen van je broer, GJ.

Rotterdam, 4-3-1949

Beste G.J.

Je briefkaart van uit de Middellandse zee hebben we ontvangen en daaruit gezien dat de reis je tot zover nog al was meegevallen. Gelukkig dat je van zeeziekte niet zoveel last hebt gehad. Het zal in de Golf van Biscaje wel ruw zijn geweest. Dat is tenminste altijd zo in deze tijd van het jaar. Maar we hopen dat je verder immuun zal blijken voor de vermaarde en lastige zeeziekte. En als je ginder komt is er kans van een paar lastige maanden met het z.g. acclimatiseren. Maar daar heeft niet ieder last van. Ja, de ruimte op een troepenschip valt niet mee. Ik reisde nooit anders dan als passagier, dus altijd volop ruimte, een goede slaapgelegenheid en een goede tafel.

Van jouw ouders kregen we nog een brief in verband met het bezoek van Ali aan de boot, wat ze blijkbaar erg op prijs stelden (we hopen dat je verder gespaard zal blijven van ziekten of rampen). Ali heeft nl. aan je ouders geschreven van haar bezoek aan de boot. Daardoor hadden we ook zo vlug van hen bericht terug. Bij ons gaat het gelukkig vrij goed. Mijn vrouw en ik zijn beiden bedlegerig geweest door griep, maar we zijn nu weer op de been. Mijn vrouw heeft nog al veel last van de nasleep van dien, zoals vermoeidheid en pijnen in rug en ledematen. Aanstaande 5 Maart hopen we in besloten kring te herdenken dat we 35 jaar getrouwd zijn. We hadden je daar graag bij gezien maar dat kan nu eenmaal niet. Verder het allerbeste gewenst en Gode bevolen van je toegenegen vriend en vriendinnen, familie V.

Rijssen, 4-3-1949

Beste zoon,

we hebben je 7 brieven 1 Maart ontvangen, en hebben ze elkaar voorgelezen. Het waren interessante brieven. Enkelen woorden moesten we wel eens even goed aankijken voordat we ze lezen konden, maar dat kunnen we je wel vergeven, want je moet alles op een waggelend schip doen. Zo je schreef is het een hele mooie reis, uitgezonderd van de zeeziekte. Gelukkig dat het je niet zo heel erg te pakken heeft gehad. Van Herman ten Berge hebben we een uitvoerig schrijven gehad over je vertrek. Van Ali Vermaas eveneens. We hebben ze beide bedankt voor hun schrijven. Geerling Peters vroeg ons nog per kaart naar jouw adres. Daar het toen voor Port Said al te laat was, hebben we hem maar Batavia opgegeven. We hebben elke week de couranten naar veldpostkantoor Batavia gestuurd. Je schrijft t.z.t. wel of je ze ontvangen hebt. We sturen ze nu in het vervolg naar Soerabaja. Als je een vast adres hebt, geef je dit wel direct op. We wagen het met deze maar voordat je al in Indië zijt aangekomen. Want je schreef dat we zo lang moesten wachten tot we hoorden dat de "Kota Inten" in Indië aangekomen was. We waren eerst nog van plan om hier enige foto's bij te sturen, maar we zullen toch maar wachten, tot we eerst bericht van je hebben uit Indië. Die foto's uit Vught waren wel tamelijk mooi. Janna en Dientje hebben ook een fototoestel gekocht, ze hebben er al acht afgedraaid. Vandaag 3 Maart heeft het hier flink gesneeuwd. Vanmorgen moest ik voor de eerste keer met de bezem aan het werk en het vriest nu ook. We hopen van korte duur. Je zult daar wel geen last hebben van de kou. We hebben ook enige foto's in de sneeuw gemaakt, die zullen we je, als ze tenminste goed zijn, wel sturen. Het komt ons wel vreemd

voor dat je Vrijdagsavond niet meer komt. Je telegram hebben we op moeders verjaardag ontvangen, en we hebben verder een gezellige avond gehad. We gaan elke avond luisteren naar de radio. Vanavond 3-3 hoorden we de groeten van de "Groote Beer" uit Soerabaja en gisteren 2-3 van de "Kota-Inten". We horen ook wel eens grammofonplaten maar die zijn doorgaans zo onduidelijk dat het de moeite niet waard is om daar aan te beginnen. Grootmoeder en grootvader en de verdere familie luisteren ook elke avond. Ze maken het allen nog uitstekend. De brief hebben ze ontvangen, waarvoor ze zeer dankbaar waren. Oom Gerrit ligt sedert 14-2-1949 in 't ziekenhuis te Deventer. Hij maakt het redelijk wel, maar hij zal er nog wel een poosje moeten blijven. Hij is nog erg zwak. Moeder vraagt hoe de worstjes gesmaakt hebben, daar heb je niets over geschreven. Als je kranten ontvangt, moet je maar goed kijken, want we doen er misschien wel eens enkele foto's bij in. Dinsdag 2-3 heeft het hier vreselijk gestormd. Twee pannen zijn nog van het huis gewaaid. In Rijssen heeft de storm nog al schade aangericht. Geen persoonlijke ongelukken. De oude man van de Duusker, waarvan de kleinzoon even voor jou vertrokken is, is plotseling overleden. De vrouw van Plumers uit de Bekke ook vrij plotseling. Er zijn hier verschillende oude mensen overleden. Dientje sluit haar rapport hier ook bij in. Ze vraagt of je het goed kunt keuren. De brief raakt zo langzamerhand vol. Misschien hebben we nog wel wat vergeten, dat voor D.V. de volgende maal. Nu Gerrit Jan, we wensen je Gods bescherming toe en de beste wensen van je ouders en zusters. MVoortman.
Schrijf spoedig terug of je deze brief ontvangen hebt.

Woensdagmiddag, 9-3-1949

Beste familie,

deze keer wil ik van mijn gewoonte om 's avonds te schrijven afwijken. Vandaag is een buitengewone dag. Vanmorgen hebben we n.l. voet aan wal gezet in Sabang op het eiland Poeloe Weh. Ongeveer half 8 gingen we van de boot af en om half 12 moesten wij terug zijn. Zo maakten we dan voor het eerst kennis met het Indische leven, want Sabang behoort tot Indonesië. Op de kaart is dit eilandje maar een stipje, maar het is nog behoorlijk groot. Gisterenavond ongeveer 10 uur kwamen we er aan. De "Waterman" lag er al met troepen. Dit schip was ons de vorige avond voorbijgegaan. Het is ongeveer 5 dagen later uit Rotterdam vertrokken en is ons nu al voor. Het vaart ongeveer 4 mijl (7 km) per uur harder dan de Kota Inten.

Het bezoek aan Sabang was intussen de moeite wel waard. Het is maar een klein plaatsje met veel toko 's (winkels) waar je van alles kunt kopen. De winkels zijn helemaal open. Je kunt er zo inlopen. Smerig is het er niet. Wel hangt er een beetje een vieze lucht. Meestal wordt je door vrouwen bediend. De mannen zitten veel in stoelen toe te kijken. Kinderen krioelen er door elkaar en klampen ons aan voor bonbons, pepermunt e.d. Je kunt er van alles kopen. Een flesje limonade kost 75 cent (Indisch geld). Kokosnoten kosten 25 cent. Bananen kosten verschillend. Eerst kocht ik een kleine tros (12) voor 1 gulden. Later een grote tros (ook 12) voor 50 cent, en 1 rol pepermunt. Er zijn echter ook wel jongens die alleen voor 1 rol pepermunt een tros hebben gekregen. Verder kocht ik nog een ananas voor 40 cent. Daar vond ik echter niet zo veel aan. Ook zijn we nog op de passar (overdekte markt) geweest. Nu, dat was me een stinkstal hoor. Van alles lag er op vaak vieze tafeltjes door elkaar. Erg onsmakelijk

uitziende gebakjes en andere eetwaar. Ik ben niet zo erg vies uitgevallen, maar dit was me toch wel een beetje te bar. Een vies beeld vertoonde ook een soort kampong (dorp). Als je dit ziet dan kun je je niet voorstellen dat daar nog mensen kunnen wonen. De huizen zijn op palen gebouwd, ongeveer een halve meter boven de grond. Licht komt er bijna niet binnen en als ik het goed heb gezien is er maar 1 vertrek, waar men kookt, eet en slaapt. Het eiland zelf is overigens prachtig. Ik heb 8 foto's gemaakt; als ze gelukt zijn dan kunnen jullie er ongeveer een voorstelling van maken.

Toen wij gisterenavond weer land zagen was dit voor het eerst in 9 dagen. Zondag hebben we de hele dag van kleine regenbuitjes kunnen genieten.

Ik ben nog goed gezond. Aan de warmte moeten we nog even wennen. De hele dag is het zweten en nog eens zweten. Gisteren en vandaag heb ik al weer gewassen. De eerste dagen na de operatie liep ik een beetje moeilijk, maar dat is nu helemaal weer over.

Waarschijnlijk zullen we Zaterdag in Batavia aankomen en de Dinsdag erop in Soerabaja. Helaas hebben we in Sabang geen post ontvangen, wat ons wel beloofd was. Op het ogenblik varen we op de oostkust van Sumatra, tussen Sumatra en Malakka.

In een van mijn vorige brieven heb ik geschreven over mijn mes, dat ik weer kwijt was. Dit heb ik vanmiddag teruggevonden. Het zat onder in mijn aktetas. Van het Neptunusfeest kunnen jullie in de brief aan Dientje lezen. Er zijn ook nog een paar ongelukken bij gebeurd, o.a. een schedelbasisfractuur.

Ik hoop dat deze brief jullie nog in gezondheid mag bereiken. Hoe is het met oom Gerrit van tante Antje? Tante Dika en oom Dries heb ik een keertje geschreven. De anderen volgen wel. Inmiddels is het weer bijna etenstijd, dus wil ik gaan eten. Nu, het allerbeste dan maar weer gewenst en D.V. tot overmorgen. Nu,egroet van jullie GJ.

Straat van Malakka, 10-3-1949

Beste ouders en zusters,

voor de laatste maal voor Batavia wil ik dan nu even een brief schrijven. We varen nu zo ongeveer onder de evenaar. Zojuist zijn we nog een groot Nederlands passagierschip "de Willem Ruijs" gepasseerd. Na de Nieuw Amsterdam is het meen ik het grootste schip van Nederland. Het was een geweldige boot waar de Kota Inten bij in het niets verzonk.

Ik zal nu nog een paar bijzonderheden over Sabang vertellen, daar ik feitelijk maar heel beknopt ben geweest. We waren er nog maar even of er kwam al iemand op ons af die 30 gulden gaf voor een Engels pond. Daar ik nog zo'n pond had heb ik de gelegenheid maar aangegrepen. Wel is een Indische gulden iets minder waard dan een Hollandse, maar het was toch een redelijke prijs, want er waren wel jongens die er maar 24 gulden voor kregen. Ik had ook verder helemaal geen geld bij me, terwijl de meeste jongens nog wel Hollands geld hadden.

De mensen waren er over het algemeen goed gekleed, ook de kinderen liepen er netjes bij. Hollanders zag je er niet zoveel. Als je met het schip in de haven ligt zie je bijna niets van de stad zelf. Het lijken allemaal bomen, waardoor het geheel een prachtige aanblik gaf. Een groot gedeelte van de bomen bestaat uit klapperpalmen, waar de cocosnoot aan groeit. Daardoor zijn deze dan ook zo goedkoop. Ook worden er veel pisang (bananen) bomen gevonden. De bananen die ik gekocht heb zijn nog groen en hard. Ik heb ze maar aan mijn bed opgehangen. Hopend dat ze spoedig rijp zullen worden. Natuurlijk moesten we zo goed en kwaad als het ging Maleis proberen te spreken. Meestal werd het een mengelmoesje van Engels, Hollands en Maleis. Maar we werden wel begrepen. Toen we terug kwamen waren we allemaal natuurlijk doornat van zweet en het verdere van de dag ben ik niet meer droog geweest. Trouwens, dat is vandaag ook weer het geval. Daardoor ben ik wel genoodzaakt om iedere dag even te wassen. Van Seppenwoolde heb ik een stuk zeep gekregen. Nog een dag of 5 en we zullen de boot verlaten. Het zal een hele verlichting zijn. In Indië kan het niet warmer zijn dan in de ruimen van het schip.

Het is nog steeds niet zeker waar we heen zullen gaan. Nu wordt er weer gepraat van Probolinggo, ten zuiden van Soerabaja, waar het een van de warmste plekken van Indië moet zijn. We zullen nog maar weer afwachten.

Vanmiddag had ik nog een telegram willen verzenden, om daarin tevens grootmoeder nog te kunnen feliciteren. Toen ik het echter op wilde geven, kon het niet meer. Ik hoop dat het niet te lang zal duren voordat jullie deze brieven zullen ontvangen. Als jullie iedere avond naar de radio luisteren zul je een dezer dagen wel gehoord hebben dat ik met nog enkele onderofficiers de groeten van de Nederlandse strijdkrachten heb laten overbrengen.

Stuur me voorlopig geen levensmiddelen. Als ik het een of ander graag wil hebben dan schrijf ik er wel over bij gelegenheid. Stuur wel zo gauw mogelijk de beide boeken die ik in de vorige brief genoemd heb en de kranten. Soms heb ik zo'n echte zin om eens even achter het orgel te zitten. Ik mis het wel.

Als jullie nu graag iets willen weten over het een en het ander schrijf dat dan, of als ik iets moet sturen laat het mij dan ook weten. Mijn brieven zijn genummerd. Dus jullie kunnen zien of ze allemaal overkomen. Deze keer zijn het er 8. Schrijven jullie zoveel mogelijk op dezelfde dag of dagen. Ik zal dit zo gauw we in Indië zitten ook proberen te doen. Ik had gedacht om 2 brieven per week te schrijven. Kunnen jullie daarmee accoord gaan? Tot nu toe hebben jullie in elk geval niet te klagen aangaande mijn schrijven.

Nu ik geloof dat ik niets bijzonders meer heb. Ik heb een enkele keer dingen wel eens 2 keer geschreven, maar daar kan ik niets aan doen. Ik hoop in Batavia veel brieven te ontvangen en anders zo spoedig mogelijk in Soerabaja. Doe de groeten aan alle familieleden en kennissen. Een stevige handdruk en Gods bescherming toegewenst van jullie GJ.

Beste Gerrit,

heb ik een goed rapport? Is m'n aardrijkskunde goed voor uit gegaan en m'n schrijven ook he? De meester zei ook, was goed vooruitgegaan. Je kunt het wel zien als je naar de vorige cijfers kijkt. Nou ik eindig. Dag Gerrit Jan. Van je zus Dientje.

M'n rapport:

Bijbelsche Geschiedenis	7-
Lezen	6,5
Schrijven	7-
Rekenen	7
Nederlandse Taal	6
Vaderlandse Geschiedenis	4
Aardrijkskunde	6+
Kennis der Natuur	-
Zingen	7-
Tekenen	6,5
Nuttig Handwerken	7
Vlijt	7
Gedrag	7
Netheid	7

Dientje

Java zee, 14-3-1949

Beste allemaal,

hoewel ik mij gisteren in een kwade bui voorgenomen had om niet meer te schrijven, zal ik de pen maar weer opnemen, want mijn kwade bui was ten opzichte van jullie niet gerechtvaardigd. De oorzaak van de kwade bui was, toen wij gisterenmorgen in Batavia aankwamen, er helemaal geen post voor mij was, terwijl andere jongens meer dan 10 brieven kregen. Dat werkte een beetje deprimerend. Ik heb nu in 4 weken niets gehoord. De oorzaak zal bij de post liggen, want er waren nog verschillende andere jongens die niets gekregen hadden, terwijl er bij de meesten 1 of meer brieven tussen uit waren. In de loop van de dag is de boze bui gelukkig wel weer gezakt.

Een tweede tegenslag was dat ik de hele dag naar Gerard heb staan uitkijken, maar zonder resultaat. Als hij gekomen was had ik hem aan boord mogen ontvangen of ik had met hem van boord gemogen. Al met al was het maar een nare Zondag, nog mede door het laden en lossen de hele dag. Gisterenmorgen vroeg zijn we de haven binnengelopen en tegen de avond zijn we weer vertrokken.

Dat het Zondag was kon je niet merken. Alleen toen we 's avonds 7 uur weer kerk hadden drong het enigszins tot me door. Dit was de laatste kerkdienst aan boord. Als tekst had de dominee de vraag van de Here Jezus aan zijn discipelen: wilt gij beiden ook niet heengaan? en het antwoord van Petrus: Heere, tot wien zouden wij heengaan? Gij hebt de woorden des eeuwigen levens. Hij wekte ons op om dit antwoord van Petrus bijzonder in de tropen tot het onze te maken. Op het ogenblik varen we dan in de Java zee. Morgenavond zullen we waarschijnlijk wel in Soerabaja zijn. Gisteren in Batavia zijn er ook al wat van boord gegaan.

Het eerste tropische regenbuitje hebben we gisteren meegemaakt. De regen was lauw. Het regende hard, ongeveer een half uur aan een stuk.

Wat de tijd betreft verschillen we nu 7 uur met Holland, d.w.z. als wij 's morgens om 6 uur opstaan liggen jullie nog in bed. Toen jullie Zaterdagavond nog gezellig bij grootmoeder zaten stond ik al weer op het dek om frisse lucht in te ademen.

Moeder, in mijn wasgoed komen allemaal van die ronde, zwarte stipjes. Wat is dit? Kan ik er iets tegen doen? Ik zal blij zijn als het straks een baboe voor mij kan doen. Ik heb er wel geen hekel aan om te wassen, maar doordat er zo weinig goede gelegenheid is wordt het nooit goed schoon.

Nu we bijna aan het eind van onze reis zijn kunnen we niet anders zeggen dan dat wij een goed reis gehad hebben. Storm hebben we niet gehad, wel soms een flinke bui, zodat het schip behoorlijk op en neer ging, maar vooral de laatste weken varen we op een spiegelglad wateroppervlak. De Kota Inten is wel oud en niet al te luxueus, maar verder hebben we niet zoveel te klagen gehad. Er blijven natuurlijk kankeraars die het nooit naar hun zin te maken is.

De laatste dagen heb ik al een paar keer rijst gegeten. Er zijn hier een aantal Chinese werklui aan boord. Deze koken voor zichzelf. Meestal bleef er wel rijst over, die werd dan verdeeld en ze smaakte goed. De bananen uit Sabang heb ik intussen al opgepeuzeld. Ze waren heerlijk. Als ik er wat over kon sturen zou ik het doen, maar dat gaat niet.

Onze definitieve bestemming weten we nog steeds niet. Wel zal het in de buurt van Soerabaja zijn. Ik eindig nu maar weer. Morgen zal ik bij gezondheid nog wel even weer schrijven. Allemaal het beste toegewenst van jullie GJ.

Zoetermeer, 10-12-2017

Regelmatig had mijn vader het er over dat hij nog wel eens naar Indonesië zou willen gaan, maar dan wel met de boot. In de jaren '80 en '90 heb ik wel eens geïnformeerd of dat mogelijk was. Dat was toen niet mogelijk. Vliegen wilde hij niet, vooral omdat hij dat te belastend vond voor het milieu.

Uit levensloop G.J.

In Indië aangekomen ontscheepten wij in Soerabaja, vanwaar wij direct doorgingen naar Probolinggo, waar wij korte tijd bleven.

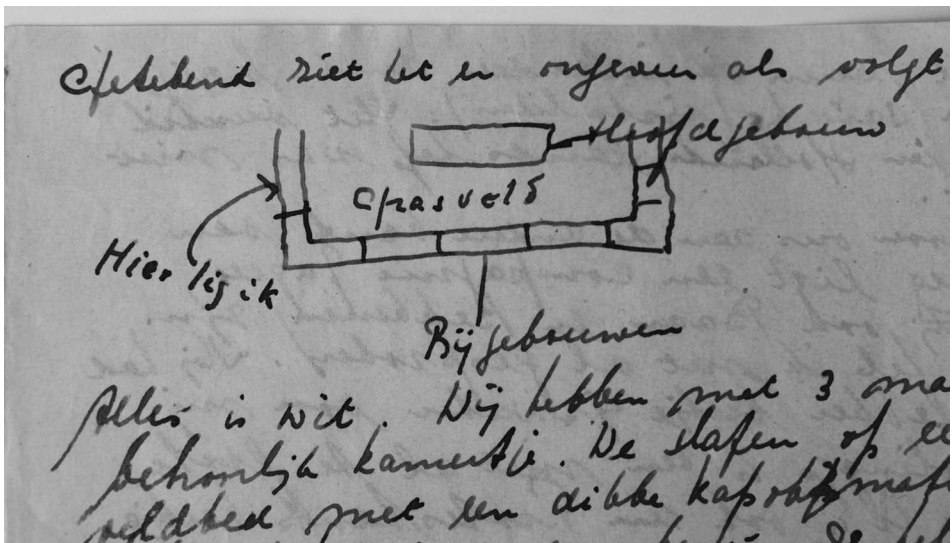

Van boord in Soerabaja.

Probolinggo, 16-3-1949

Beste ouders, zus en zusje,

aangekomen op de plaats van bestemming wil ik nu eerst even een brief schrijven alhoewel ik nog steeds geen brief van jullie hebt ontvangen. De laatste brief hebben jullie ontvangen uit de Java zee. Dinsdagmorgen nog kwamen wij in Soerabaja aan, waar we direct met de ontscheping zijn begonnen. Wij waren een van de eersten aan de beurt. We werden naar een doorgangskamp buiten Soerabaja gebracht, waar we de verdere dag en nacht hebben doorgebracht. Vanmorgen vroeg om 4 uur was het al reveille en om ongeveer 7 uur vertrokken we met de trein, met voor de meesten onbekende bestemming. Het was een behoorlijke trein en hij reed snel. Ongeveer om 9 uur kwamen we in de plaats van onze bestemming aan en wel in Probolinggo, ongeveer 100 km van Soerabaja verwijderd, aan de zee. We werden met auto's afgehaald en naar onze "kazerne" gebracht. Deze kazerne was voor de oorlog een kweekschool met internaat. Dus kunnen jullie je wel voorstellen dat het er behoorlijk uit moet zien. Getekend ziet het er ongeveer als volgt uit:

Alles is wit. Wij hebben met 3 man een behoorlijk kamertje. We slapen op een veldbed met een dikke kapokmatras. Dat gaat dus best. De hele dag lopen er een paar baboes om ons heen die alles opknappen. Vanmiddag hebben ze al mijn vuile goed al gewassen. Helemaal schoon was het nog niet, maar dat kon ook niet want het was erg vuil. We moeten nu met een paar man nog een strijkijzer kopen. Dan strijken de baboes ook.

Verder kan ik er nog niet veel van zeggen. De eerste indruk is in ieder geval goed en we zijn allemaal best tevreden. Alleen het drinken gaat nog niet zo goed. We mogen geen water drinken vanwege besmetting. We drinken niets anders dan

thee zonder suiker. Maar er is de hele middag al geen water, dus ook bijna geen thee. Maar dat zal wel beter worden. Het is hier een van de warmste streken van Java. Vandaag ging het echter best.

De weg hierheen was erg mooi. We hebben enkele bergen gezien van meer dan 3000m hoog (boven de wolken). Overal waren de inlanders druk bezig op de sawaks (rijstvelden). Het verschil met een Hollands landschap was niet groot. Tegenover ons aan de andere kant van de weg ligt een compagnie, waarbij ook Baan is. Hij had een lekker beetje ijswater voor mij.

Probolinggo is een niet al te grote stad. Er is ook een protestants kerkje. Er was hier vanmorgen 1 brief voor mij, maar niet van thuis. Hij was van Geerling uit Amersfoort. Ik ben erg benieuwd eens iets te horen. Een ding wil ik zeggen: geloof niet al die wilde geruchten die in Holland vaak de ronde doen. Er wordt hier geregeld gepatrouilleerd en ik geloof dat er nog geen doden gevallen zijn. Wel worden er roofovervallen op kampongs/bewoners gepleegd, maar als de Hollandse militairen komen nemen de rovers de vlucht. De inlanders zijn overal rustig aan het werk op hun sawaks. Het geheel is mij hard meegevallen. Er is hier veel werk te doen en ik hoop er in Gods kracht het mijne aan bij te dragen. Iets sturen kan ik voorlopig nog niet daar ik eerst wegwijs moet worden. Daarom een beetje geduld. Schrijven zal ik zoveel mogelijk. De groeten aan allemaal en een stevige handdruk en gegroet van jullie GJ.

De weg van Probolinggo naar Soerabaja.

Zoetermeer, 15-12-2017

Sinds de dag dat ik begon met het lezen van de brieven is er een extra gevoel van geluk over mij heen gekomen. Na het overlijden van mijn vader, nu 7 jaar geleden, is zijn geest altijd wel om me heen, maar nu nog meer, doordat ik een stuk van zijn leven nu ook een beetje kan beleven en zijn gedachtegang van toen leer kennen. Regelmatig barst ik ook in lachen uit om wat hij schrijft.

Pobolinggo, 17-3-1949

Beste allemaal,

de tweede dag in Probolinggo is nu ten einde en ik zit heerlijk rustig voor onze kamer onder de waranda te schrijven. Mijn bureau is een schrijfplank. De natuur is rustig. De krekels laten zich in de stille avond horen. De avonden zijn hier heerlijk.

Vandaag heb ik nog niet veel te doen gehad. Voorlopig zal er ook nog niet veel werk komen. Vanmorgen ben ik de stad even in geweest. Er zijn een paar aardige winkels en een menigte kleinere soms vieze winkeltjes. Ik heb een paar stukjes zeep gekocht voor de was en een cocosnoot, maar die smaakte niet. Ook heb ik meteen de 4 filmrolletjes weggebracht om die te laten ontwikkelen. Vanmiddag waren ze al klaar en voor zover ik op het negatief kan zien zijn ze goed gelukt op een paar na. Met deze brief verstuur ik ze, hopen dat ze ook over zullen komen. In een van de hoeken heb ik een nummer gezet en op een bijgaand papier zie je wat er op de foto staat. Jullie kunnen ze laten afdrucken en dan zou ik de afdrucken graag ontvangen. Jullie kunnen dan de negatieven houden en er eventueel nog wat bij laten maken. Als het te duur wordt betaal ik het zelf wel.

Vanavond hebben we nassi-goreng (gebakken rijst) gegeten. Dit is rijst met stukjes vlees en allerlei hete kruiden. Het valt niet mee om dit voor de eerste keer te eten hoor. 's Morgens en 's middags krijgen we gewoon brood.

Het slapen gaat goed onder de klamboe. Die klamboe is helemaal om het bed heen gespannen zodat er geen muskiet bij kan komen. Het bed zelf is niet al te stevig. Vanmiddag zakte ik er al door heen. Misschien vannacht nog wel een keer. De watervoorziening was vandaag weer goed. Dorst hoeven we nu niet meer te lijden.

Als jullie nog eens wat sturen stop er dan een paar blikjes leverpastei of vis bij in, want de broodbelegging is nog niet zo goed. Pakpapier kan ik misschien ook nog wel gebruiken. Vanmorgen werd ik weer verblijd met een brief, maar niet uit Rijssen. Hij kwam uit Rotterdam van de fam. Vermaas en was 4 Maart pas verstuurd. Het is een eigenaardige geschiedenis met die post. Ik ben de enigste die nog niets van thuis heb gehoord. Jullie hebben toch wel goed geadresseerd? Ik ben erg benieuwd. Vader, tabak krijgen we niet bij de Cadi, alleen slechte cigarettens. Ik geloof niet dat ik deze over hoeft te sturen. Ik verkoop ze liever. Dan stuur ik van dit geld wel eens iets nuttigers. Per maand krijgen we wel 2 flessen jenever, maar die kan ik slecht oversturen. Van jullie allemaal zou ik wel graag een foto ontvangen in een lijstje om die bij mijn bed op te hangen. Kan ik er op rekenen? Die foto van voor mijn vertrek naar Rotterdam wordt lelijk. Andere foto's zijn natuurlijk ook welkom. Het begint inmiddels al laat te worden en ik moet de foto's nog even opschrijven, dus eindig ik. Allemaal het beste toegewenst enegroet van jullie GJ.

Denk erom dat mijn adres nu in: staf Cf Brigade.

Rijssen, 17 maart 1949

Beste zoon,

vanmorgen jouw 8 brieven ontvangen en op 't ogenblik zijn we met ons drieën bezig terug te schrijven. Dientje, Janna en mijn persoon. Van moeder krijg je ook wel gauw een schrijven. We hebben gelezen dat je het naar omstandigheden wel goed maakt, maar dat de reis begint te vervelen. Nu dat kunnen we ons best voorstellen. Het is daar bij jullie warmer dan hier. Het is hier geregeld guur weer. Van die storm heb je wel gehoord. Dat je in Port Said geen kranten hebt ontvangen, ligt niet aan ons, want die gaan niet per luchtpost. Zoo gauw het weer mogelijk is, doen we het wel. We hebben vanaf de eerste week van je vertrek, geregeld kranten verstuurd. Eerst naar Batavia en later naar Soerabaja. Maandag 14 maart hebben we je naam nog gehoord voor de radio, ook van 5 andere onderofficieren. Wat was dat eigenlijk met die operatie van jou? Daar heb je voor zover we kunnen nagaan nooit iets over gezegd. Was dit ernstig of had het niet veel te betekenen? Het scheen volgens je schrijven wel meer voor te komen. Heb je er nu geen last meer van? Oom Gerrit ligt nog altijd in het H. Geertruiden Gasthuis in Deventer. Stuur hem ook een kaartje. Hij gaat nog niet hard vooruit. Hij is wel goed opgewekt, maar hij gaat in gewicht nog steeds achteruit. Wat onszelf betreft, maken wij het Gode zij dank nog goed. Ook grootmoeder, grootvader en de verdere familieleden. We sluiten hier ook nog eenige foto's bij in. Die van Vught waar je alleen op staat, hebben we er een paar thuis gehouden. Wat betreft het sturen van boeken, waren we van plan te wachten, tot dat je een vast adres had. Duurt ons dit te lang dan zullen we ze wel naar Soerabaja sturen. Je hebt wel heel wat gezien op de reis. Ik kan me voorstellen dat zoiets wel mooi is. In Sabang ben je nog een poosje van boord geweest. Daar was meer te koop dan hier wat betreft bananen enz. Ik kan me zo voorstellen dat je raar uit je ogen kijkt, met al die inlanders. En dan zo'n mengelmoes van een taaltje. Dan moet je maar gewoon Rijssens praten, dan verstaan ze je misschien wel. Je schrijft of je nog wat sturen moet naar huis. We hebben op het ogenblik nog nergens gebrek aan. Alleen als je geen weg weet met de tabak, dan stuur je maar. En mocht je zelf wat nodig hebben dan schrijf je maar. Dit briefje is bijna vol. Misschien heb ik wel wat vergeten, maar dit dan de volgende maal. We willen het hierbij laten. Zijt dan Gode bevolen en ontvangt de hartelijke groeten van je ouders en zusters, MVoortman.

Rijssen, 17-3-1949

Lieve broer,

hier is dan de eerste brief van je zus Janna. Vanmorgen je brieven ontvangen en gelezen. Dientje was zo in haar schik met je brief, ik moest hem direct voorlezen. Ze kan zelf die hanepoten nog niet lezen. En ze wil die brief ook helemaal apart opbergen. Ik denk dat ze straks ook nog wel even aan 't krabbelen gaat, ze is op het ogenblik met moeder en vader naar de radio aan het luisteren. Maandagavond heeft ze de groeten van je gehoord voor de radio. Nee zeg, toen moest je haar even later horen kwebbelen, en moeder die glunderde helemaal, ze slaat geen avond over om te luisteren. Dus je moet haar nog maar eens een extra briefje schrijven. Je zei in die brief, als ze niet ondeugend was dan kreeg ze een keer iets moois. Wat dacht je wat ze toen zei. Nou die ene keer

dat moet je dan maar niet schrijven want ik wil graag wat hebben uit Indië. Als de brieven 's morgens aankomen dan ligt de hele gang vol, dat kan je begrijpen. En dan gaat moeder direct lezen maar dan kan ze er niet goed uitkomen en dan heeft ze om 12 uur haast nog geen werk gedaan. We gaan eerst eten en afwassen en dan gaan vader en ik de brieven lezen, maar dan gaat moeder achter me staan en dan zegt ze, lees eens hardop voor want ik heb er vanmorgen maar een beetje over heen gelezen. En dan sta ik daar tot 2 uur en heb ze nog niet uit, straks moeten de 2 laatsten nog worden gelezen. Ik heb nu de 2e brief al uit W. Indië van J. Harbers, die gaat het daar ook wel goed. Alleen het moet er niet warmer worden want dan worden ze te lui. Moeder heeft Willem Slagman nog gesproken verleden week. Hij is hier op het ogenblik met inschepingsverlof. Moeder zei dat hij as Zondag 20 maart van hier vertrok en Woensdag erna ging hij op de boot. Misschien zie je hem nog wel een keer. Hij ging geloof ik naar Batavia. Willem Geerling is gisteren 16 maart in ondertrouw gegaan. Hij vroeg me Zondagmiddag naar jouw adres, maar dat wist ik zo niet, en nu wilde hij een keer aankomen maar is er nog niet geweest, dus dan weet je dat vast, wil je dan nog een kaartje schrijven of zo. Verleden week Woensdagavond is er in de Herv. Kerk een preek op de grammofoonplaat opgenomen van 6 minuten van Ds. Brassier. En toen hebben ze van de zang gevraagd of we dan een versje mochten zingen, en dat was goed. We zijn om half 10 's avonds naar de kerk gegaan met ze 'n allen, eerst een keer op proef, wat natuurlijk vals was. Hetebrij natuurlijk zenuwachtig en later toen het versje opgenomen was, toen draaide die man het versje af, toen was het maar wat fijn, het eerste versje is "Heer in 't harte dragen", dat ging goed, toen kon er op de andere kant ook nog 1 en dat is "Heer wees mijn gids". Het eerste versje bij het orgel klonk zo vals, dat zul je zelf wel horen, maar bij het tweede couplet, daar hoor je geen orgel meer. Ik hoop dat je ze gauw krijgt en dan moet je maar zien dat je zo'n ding krijgt waar je ze op kan laten draaien. Ik weet niet zo gauw hoe zo'n ding heet. Dat weet je misschien zelf wel. Nu ga ik eindigen want vader wil ook nog schrijven en misschien hoor je ook nog een keer wat van moeder. Groeten van je liefhebbende zuster Janna.

Rijssen, 17-3-1949

Lieve broer,

vanmorgen je brief ontvangen. Maar je moet in 't vervolg beter schrijven. Want ik kan het zelf niet lezen. Janna moet hem voorlezen. Dinsdagavond ben ik naar de tandarts geweest ik had de laatste tijd veel pijn, en hij heeft hem er uit getrokken, het trekken deed niet pijn. De andere dag kon ik haast niet wat in de mond krijgen, maar ik liet het eten niet staan, want ik lust het veel te graag. We komen net van de radio luisteren maar er was niets voor van de cotainten. Ik moet je de groeten ook doen van grootvader en grootmoeder oom Dirk en Janna. Janna wou nog wel een keer schrijven maar ze is nu te druk met de schoonmaak. Op school gaat het me goed. Ik zal meneer Renger bij gelegenheid de groeten overbrengen. In de vorige brief heb ik het rapport bij ingedaan is het overgekomen? Is het mooi met aardrijkskunde en schrijven ben ik vooruitgegaan. Vanmorgen met jou brief kwam er ook een brief van de Martha stichting en daar zat een brief in met een flesje Parfum ik was er erg mee in mijn schik. Ik vond het echt leuk jij niet. Nou wat over ons fototoestel. Die ene voor het kippenhok heeft moeder gemaakt. Die is niet erg mooi. Die schaduw is L. hoor. Die in de sneeuw is ook leuk geworden. Je moet goed naar mijn nieuwe

lantaren kijken. Ga s 'avonds altijd met vader op de fiets weg. Nu ga ik eindigen want het is hier in Holland al half negen. En dan moet Dientje naar bed. Nu Gerrit Jan een dikke zoen en de volgende brief voor mij in blokletters of je moet zo schrijven als ik. Nou dag Gerrit. Daaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaag. Dientje.

Probolinggo, 19-3-1949

Beste allemaal,

eindelijk kwam er dan vanmorgen een brief en wel van 4 Maart. Als ik het goed begrepen heb is dit de eerste brief die jullie geschreven hebt. In dit geval moet ik toch wel een kleine berisping uitdelen. Ik had mijn adres toch opgegeven, opdat jullie mij zouden schrijven, terwijl ik nog op de boot zat. Jullie kregen intussen 7 brieven tegelijk en nog 2 telegrammen en ik hoorde maar niets. Maar enfin, het is nu zo gegaan en ik ben al blij genoeg dat ik de brief ontvangen heb. Alleen begrijp ik niet dat de foto's er niet bij in zaten. Kranten heb ik nog niet ontvangen en dat zal ook nog wel even duren. Van de vorige orkaan in Holland heb ik zojuist gelezen in de Hollandse krant. De schade was groot. Nu moet ik iets schrijven waarvoor jullie mij misschien een berisping zullen moeten geven. Over de worstjes heb ik tot nu toe niet geschreven omdat ik ze niet opgegeten heb, op een klein stukje na. Op de boot was zoveel beleg, dat ik er niet toe gekomen ben om ze gauw op te eten. Van de ene had ik een klein stukje afgesneden, maar door de warmte begon het er zo vies uit te zien dat ik hem maar overboord gegooid heb. De andere werd later helemaal vochtig van buiten, zodat ik die ook niet langer heb bewaard. Ik heb ze met een enigszins bezwaard gevoel weggegooid, maar het leek mij de beste weg. Ook de hagelslag heb ik nog maar weinig van op. Daar het broodbeleg hier niet zo goed is, kan ik het hier wel opeten.

Het is nu Zaterdagavond, al kan ik het mij niet voorstellen. Ik heb nu overdag werk op een bureau. De kantooruren zijn van half 8 tot half 1. Dan gaan we eten, en van 2-4 is het verplicht rusten. Dit schijnt hier op den duur nodig te zijn. Na 4 uur komt er van werken practisch niets meer.

Gisterenavond hebben onruststokers hier dicht bij een kampong in brand gestoken. Enkele daders zijn al gepakt. Dat durven de lafaards, maar tegen de Hollandse militairen openlijk optreden durven ze niet.

Morgen is er om 11 uur kerk in een klein Protestants kerkje in Probolinggo. Een veldprediker zal voorgaan. Dientje, je rapport was niet slecht. Aardrijkskunde was heel goed, maar het kan nog beter. Vaderlandse geschiedenis was slecht, dat moet beter worden hoor.

Van het overlijden van de oude Duusker had ik al gehoord van zijn kleinzoon die hier ligt. Iedere dag krijgen we nu een tropisch regenbuitje. Dat brengt heerlijke verfrissing. Dat we spoedig thuis zullen komen, moeten jullie maar niet op rekenen. Zojuist hebben we weer dagsluiting gehad. Het bezoek was tamelijk goed. Langzamerhand zal ik het aantal brieven terugbrengen tot 2 in de week, want anders kan ik onmogelijk de familie en kennissen allemaal schrijven. Nu, het einde is er weer. Ik hoop nu spoedig meer post te ontvangen. Allemaal gegroet van Indische bodem van jullie zoon en broer, GJ.

Rijssen, 19-3-1949

Beste zoon,

't is Zaterdagavond en we zitten samen bij de kachel. Moeder zegt: nu kon je wel eens een brief schrijven namens mij. Dus je kunt al wel begrijpen, dat moeder van plan is er nog vele te laten schrijven. Ik kom zoo juist van v/d Stouw, en heb er de band van het Ger. weekblad, die we vandaag ontvangen hadden, hier gebracht met de weekbladen. Hij zou ze wel netjes inbinden. De boeken waarover je geschreven hebt zullen we zo spoedig mogelijk per post zenden. We hadden die jongen van Slagman, die ken je wel, gevraagd of hij ze mee wou nemen. Die gaat woensdag 23-3 naar Batavia. Dan wisten we tenminste dat ze goed overkwamen. Dan had hij ze in Batavia kunnen posten. Maar het was hem niet mogelijk. Ze mochten geen boek meenemen, en onder geen voorwaarde pakjes meenemen voor jongens die reeds in Indië waren. De vader van Arend, zou graag hebben als het mogelijk was, dat je hem eens opzoekt. Dat hooren we dan nog wel. Die jongen van den Duusker (Baan) zat volgens Slagman op een soort levensmiddelenbureau op Soerabaja. Die heeft het dan ook nog wel getroffen. Hoe is het gegaan met het snoep en de eau de cologne. Heb je alles goed overgekregen? Moeder vraagt hoe het mogelijk was dat je al zeep geleend had. Je had toch voldoende meegenomen? Je hebt wel in de gaten, al ben je ver weg, je bent nog niet onder de tucht weg. Met de boot die woensdag 23-3 vertrekt gaan de volgende personen uit Rijssen mee: W. Slagman, een jongen van Voortman (die woont daar achter 't kantoor) en een jongen van politie ter Avert. Heb je Gerhard nog gezien in Batavia? Bij grootmoeder hebben ze gisteren nog een brief gehad van Dick. Dit was nog voor de verjaardag van grootmoeder. Hij is nog altijd optimist. Hij denkt misschien dit jaar nog wel terug te komen. Bij oom Jan hebben ze zaterdag 14-3 de nieuwe winkel geopend. Maandag 16-3 hebben ze grootmoeder en grootvader met de auto gehaald, en konden die de nieuwe zaak ook eens zien. Tegen dat Gerhard terugkomt, denk ik dat ze wel in het nieuwe huis wonen, want dat schiet ook al mooi op. Hoe is het met de wond van de operatie? Is het al helemaal genezen? Ten Berge is laatst met zijn been naar Almelo geweest en moest beslist rusten. Hij knapt nu flink op. Jannie was verleden week van haar stokje gevallen. Ze hebben de dokter er nog bij gehaald. Ze moest ook die week rusten. Of ze het doet is een tweede vraag. Hendrik Jan Voortman is vanmiddag ook voor 't eerst als soldaat hier verschenen. Nu ga ik eindigen. Je kunt wel zien dat het een brief van moeder is, want ik heb ze moeten nummeren. Nu jongen, Gods bijstand toegewenscht en de hartelijke groeten van je ouders en zusters, M. Voortman.

Rijssen, 22-3-1949

Beste zoon,

hedenmiddag hebben we je brief ontvangen en gelezen dat je in Probolinggo zijt terecht gekomen. Het is volgens je schrijven je niet tegengevallen. We hopen dat het zo blijven mag. Maar dat je nog geen brief van ons ontvangen hebt begrijpen we niet. We hebben direct na het ontvangen van je telegram op 4 Maart direct 's avonds teruggeschreven naar het door jou opgegeven adres, d.w.z. veldpostkantoor Soerabaja. Als je hem nog niet hebt, moet je eens informeren. Verder hebben we op 17-3 nog 3 brieven geschreven, dus die kun je ook zowat

hebben. De kranten, dat kan ik me wel indenken, want die gaan per zeepost. De boeken hebben we nog niet verzonden, we dachten bij onszelf, misschien als hij op de plaats van bestemming is, dat hij misschien voldoende goede lectuur kan krijgen, en dan die boeken overbodig zijn. In de tweede plaats vonden wij het jammer van de mooie nieuwe boeken. Maar als je er op staat, zullen we ze zoo gouv mogelijk zenden. Je schrijft het maar. Maar dat gaat natuurlijk per zeepost. Een jongen van Pas (sergt.) komt deze week met de "Groote Beer" terug. Ook een jongen van Baan die gewond was en die jongen van Harbers. Volgens zeggen gaan die direct hier in Holland naar een Hospitaal voor verdere genezing. Volgens je zeggen heb je het met de huisvesting wel aardig getroffen. En direct al een paar dienstboden.... Dat was je hier niet gewend. Je moet ze maar aan de schoonmaak zetten. Evenals moeder, die is er op het ogenblik ook druk mee bezig. Het begint hier nu een beetje voorjaar te worden. 't Is de laatste tijd nogal koud geweest. We hopen niet dat het zo warm wordt als bij jullie. Hoe veel verschilt het nu met de tijd in Indië en Holland? We dachten zo ongeveer 6 uur. Dus als het 's middags hier twaalf uur is dan is het bij jullie zes uur 's avonds. Of hebben we dat mis? En 's avonds om zes uur duister tot 's morgens 6 uur. Dan heb je wel flinke lange nachten. Kun je er 's nachts nog slapen door de warmte? Hoe is het eten? Veel rijst? Volgens je schrijven is het daar heel rustig en in die buurt waren ook nog geen doden gevallen. We hopen van harte dat het zo mag blijven. Je schreef nog dat je geen brief van Geerling Peters ontvangen had. Nou dat snappen we ook niet, want die vroeg mij nog jouw adres. Toen heb ik dat van de Kota Inten opgegeven, maar toen was hij al te laat om de brief in Port Said aan jou bezorgd te zien. Een ander adres had hij ook niet, dus dat is ons een raadsel. Een jongen van Geerling is hier Zaterdag ook nog geweest om je adres. Die wou je nog bericht doen van zijn aanstaand huwelijk. Daar zul je toch wel niet naar toegaan. Heb je Gerhard of Dinant gezien? Dinant schreef dat hij nog moeite zou doen om je te ontmoeten. Maar de afstanden daar zijn zo geweldig groot, dat zal wel niet meevallen. Nu Gerrit Jan, ik wil het hier bij laten. Ik moet nog naar de noaber visite. Ik moet er alleen naar toe, moeder heeft geen zin. Ik wel, dat begrijp je wel. Oom Gerrit zijn toestand blijft nog hetzelfde. Ik wil er D.V. deze week nog eens naar toe. Volgens de dokter moet hij er nog wel een poos blijven. En we wenschen je Gods nabijheid toe en de hartelijke groeten van je ouders en zusters, M.Voortman.

Probolinggo, 23-3-1949

Beste ouders en zusters,

het is hier nu Woensdagavond half 7. Voorlopig ben ik van plan om deze avond en de Zondagmiddag te reserveren om een brief naar huis te schrijven. Nemen jullie er ook zoveel mogelijk vaste dagen voor. Dan weet ik wanneer ik zo ongeveer post kan ontvangen. Ik heb vandaag jullie laatste brief, van 4 Maart, nog eens overgelezen. Als ik het goed begrepen heb dan staat daarin, dat ik daar in 1 van mijn brieven vanuit Port Said geschreven zou hebben dat jullie me niet eerder moesten schrijven dan dat ik in Indië zat. Ik kan me niet voorstellen dat ik dit geschreven heb. Maar als jullie dit uit 1 van mijn brieven begrepen hebben, dan begrijp ik waarom ik maar geen post ontvang. Gisteren ontving ik een brief uit Weert van de fam. Blok. Vandaag was er weer niets. Ik hoop dat jullie in het vervolg regelmatig zullen schrijven. Ik zal het

ook doen. Een van de ergste dingen hier is, als iedereen post ontvangt en je zelf iedere keer maar weer tevergeefs uitziet. Denken jullie daar in het vervolg om! Nu genoeg daarover. Ik hoop gauw massa's brieven en kranten te ontvangen. Ik geloof dat ik Zaterdag de laatste brief heb geschreven. Zondagmorgen was hier leuk. Ik moest met 8 man de dominee ophalen uit een naburig plaatsje. Toen we daar aankwamen was de kerkdienst nog niet afgelopen. We wachten dus geduldig. Maar de kerkdienst was nog niet afgelopen of de dominee sprong in een auto, niet die van ons en reed naar Probolinggo. Wij moesten toen wachten met onze auto's op een peloton dat naar Probolinggo vervoerd moest worden. We moesten toen 1,5 uur op hen wachten. Toen we weer in Probolinggo aankwamen was de kerkdienst al afgelopen. Dit was de eerste Zondag in Indië. Nu geloof ik trouwens niet dat de dominee die er preekte zo goed was. As Zondag zal er waarschijnlijk een Rode Kruissoldaat preken die beter is dan de dominee; naar men zegt. We zullen zien. Maandagmiddag ben ik met lichte griep naar bed gegaan. Ik had al een paar dagen gehoest en waarschijnlijk zal ik te nat bezweet gebaad hebben. Gelukkig is het gauw weer overgegaan en ik ben nu zo goed als helemaal weer beter. Het leven gaat hier rustig voort. Ik heb nu een paar dagen werk gehad. Mijn baas, de dokter, is er nog steeds niet. We staan nu 's morgens al vroeg op. Kwart over 6 hebben we al ochtendgymnastiek. Half acht begint de bureau dienst en duurt tot half een. Dan gaan we eten, en daarna naar verkiezing, naar bed of we gaan wat voor onszelf doen. Gisteren en eergisteren heb ik nog weer een filmrolletje afgedraaid. Morgen is het ontwikkeld. Ik stuur het dan wel zo gauw mogelijk. Geld zal ik de eerste maand nog wel niet over kunnen maken, daar de gelegenheid daarvoor nog niet geopend is. Iedere dag krijgen we hier nu nog een regen of een donderbuitje. Hoe is het weer in Holland? Is de winter nu voorbij? Dientje, ik ben aan het postzegels verzamelen. Als ik eens een pakje stuur, sluit ik ze daar wel bij in. Zondagavond heb ik Gerard nog een brief geschreven voor zijn verjaardag. Ik hoop nog eens iets van hem te horen. Vanavond zal ik ook beginnen met de familie te schrijven. Ik eindig nu, want het is tijd voor de dagsluiting. D.V. tot Zondag. Groeten aan allemaal en hartelijk gegroet en Gode bevolen van G.J.

Rijssen, 25-3-1949

Beste zoon,

we hebben hedenmorgen de negatieven ontvangen en Janna is er direct mee naar Zandvoort gegaan om ze te laten maken. Het zal ons eens benieuwen wat er op staat. Aan de hand van de lijst die je er bijgezonden hebt, zal het wel gaan. We hopen dat ze goed duidelijk zijn. De luchtpost gaat tot nu toe nog al vlug. We ontvangen geregeld, met de 6 dagen. Heb jij nu al post van ons ontvangen en hoe staat het met de kranten? We hebben geregeld je brieven direct beantwoord en de kranten geregeld elke week verzonden. Het Ger. weekblad zullen ze vanaf de drukkerij wel direct naar je toesturen, want we hebben het deze week nog niet ontvangen. Zoals we gezien hebben, laat je de foto's daar in Indië eerst ontwikkelen. Maar dat wordt toch veel te duur. Ik heb wel eens horen zeggen, dat ze daar per foto een gulden berekenen. Dat is toch veel te duur? Dan moet je ze in 't vervolg maar direct sturen, nadat je ze gemaakt hebt. Dan laten we

ze hier ontwikkelen, en kunnen dan de foto's naar jou sturen. We hadden in de laatste brieven ook nog foto's gedaan. Je moet ons maar eens schrijven of je alles ontvangen hebt. De vaandrager, moeten wij die geregeld sturen of heb je de redactie bericht dat ze hem naar Indië moeten sturen? Mocht je nog eens een pakje willen sturen, dan behoef het volgens moeder niet anders te zijn dan rijst en koffie en volgens vader tabak. Maar je behoef er niet zoveel drukte voor te maken. Van Gerhard hadden ze nog bericht gehad, dat hij je niet gesproken had. Dan had hij een Zondagskaart voor de haven moeten hebben, en die had hij niet kunnen krijgen. Verder maken wij het allen nog goed, de grootouders ook nog. Het begint hier weer lenteweer te worden. De schop moet weer voor de dag komen. Nou jongen, meer nieuws op 't ogenblik niet. We wenschen je dan Gods nabijheid en de hartelijke groeten van je ouders en zussen, MVoortman.

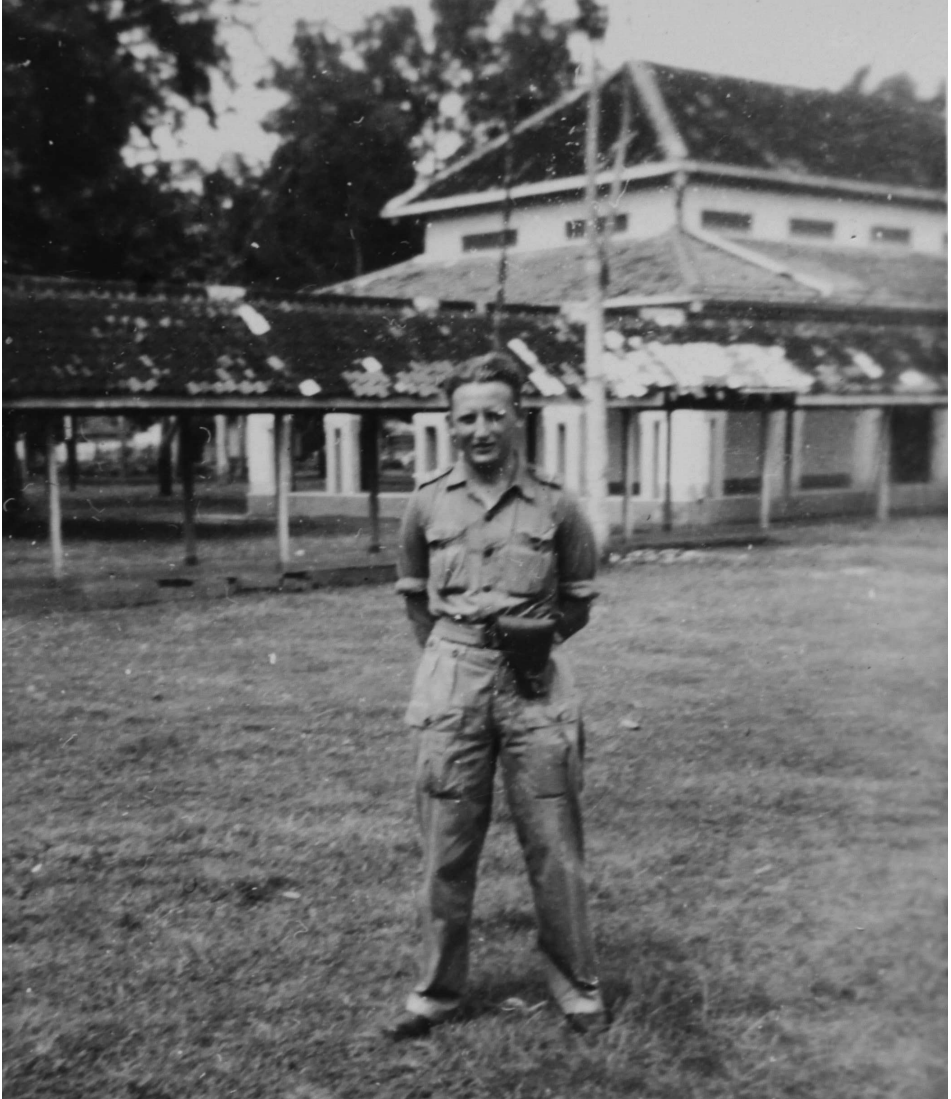
Probolingo, 26-3-1949

Beste ouders en zusters,

hoewel het nog geen Zondagmiddag is, wil ik nu, Zaterdagavond, mijn brief al schrijven, daarbij van de afgesproken gewoonte afwijkend. Dit heeft zijn reden. Vannacht van 12-6 uur moet ik n.l. op wacht en dan zie ik aankomen dat er 's morgens van schrijven niet veel zal komen. Ik ga nu voor 12 uur maar niet naar bed, daar het geen moeite is. Daar er onder de soldaten te weinig wachtpersoneel is moeten wij bijspringen. Nu, 1 of 2 nachten in de week kan mij niet schelen. Toen ik de 3 brieven ontving was ik dolblij. Het verwonderde me dat ik zo gauw antwoord op mijn brieven vanuit Batavia kreeg. Ach ja, ik dacht wel dat jullie zouden gaan piekeren over die operatie, want ik zou hetzelfde gedaan hebben. Maar ik verzeker jullie dat het niets te betekenen had. Wel was het even pijnlijk en in het begin ook lastig met het lopen, maar verder had het niets te betekenen. De opening van voren was te klein. Die moest iets groter gemaakt worden. Ja, ik had dit altijd wel gemerkt, maar wist niet dat het kwaad kon. In Indië schijnt het gevaarlijk te zijn.

Oom Gerrit heb ik gisterenavond een brief geschreven. Dat zal op den duur wel opereren worden. De foto's waren mooi. Ik denk niet dat de mijne zo mooi zullen zijn. Ik zou ze wel graag allemaal terugontvangen. De negatieven kunnen jullie dan houden en er dan eventueel nog afdrukken bij laten maken. De foto's uit Vught zou ik ook nog wel graag willen ontvangen. Wat de tabak betreft: per maand krijgen we ongeveer 23 pakjes niet al te beste sigaretten. Tabak krijgen we niet. Ik geloof niet dat het de moeite is om die sigaretten over te sturen. Nu de brief van Janna. Van Willem Geerlings heb ik geen trouwbericht ontvangen. Daar ik zijn adres niet weet, schrijf ik hem ook maar niet. Feliciteer hem maar van mij als je hem ziet. Komen ze in Wierden te wonen? Dat ik een grammofoonplaat zal ontvangen van een toespraak van Ds. Bremer en een zangnummertje van mijn lievelingsversje vind ik erg fijn. Ik hoop dat ik hier een pick-up zal kunnen krijgen om de plaat af te draaien. Na ontvangst zal ik de zang per brief wel eens bedanken. Nu Dientje. Jij moet me eens eerlijk vertellen of je die brief zelf opgesteld hebt, of dat vader je gedictieerd heeft. Zat dat flesje parfum in die brief? Als jij de volgende brief zonder een enkele fout schrijft, zal ik je een brief in blokletters schrijven. Afgesproken? Moeder, als het werk er onder lijdt, zal ik minder brieven moeten gaan schrijven. Als ik die foto's zo bekeek was U er niet magerder op geworden. Is dat schijn of werkelijkheid? De toestand is hier rustig. In de buurt van Malang zijn de laatste tijd

grootscheepse acties ondernomen, met als resultaat dat de toestand daar nu ook rustig is. Over het algemeen geloof ik dat de toestand beter wordt. Op het ogenblik ben ik weer werkeloos. Elke morgen om kwart over zes hebben we nu ochtend gymnastiek. Ik zou nog wel meer kunnen schrijven maar dat zal ik voor de volgende brief bewaren. Ik heb nu al 3 brieven naar no. 105 gestuurd. De vierde komt niet eerder of ik moet er eerst 1 van hen hebben. Nu, allemaal het beste toegewenst. Schrijf maar bijzonderheden uit Rijssen. Hartelijke groet en Gode bevolen, GJ.

Wachtcommandant.

Rijssen, 28-3-1949

Lieve broer

Gerrit Jan het is acht uur en nu wil ik nog even een briefje schrijven. Moeder zegt dat mag niet je moet naar bed. Maar je weet wel hoe ik ben ik wil om acht uur nog beginnen. Jij ligt al lekker te maffen op de klamboe. Misschien lig je er al weer naast. Ik wou dat ik je daar 's morgens ook eens lekker kon knuffelen dat heb ik nog niet weer gedaan sinds je uit Rijssen weg ben. 's Avonds na het eten ga ik al weer spelen. 't Is hier lekker weer en tot half acht is het licht. Vader moet me altijd ophalen vanzelf kom ik niet thuis dat weet je wel. Vanmiddag is hier Lucie met haar mama en papa nog geweest. Ze kan al mooi alleen stappen. Vermaas wou je ook nog eens schrijven. Smaakt de rijst goed Gerrit Jan? Wij hebben vanmiddag ook nog rijst met rozijntjes. Kunnen ze daar wel net zo lekker koken dan moeder? ik geloof er niets van. Hoe gaat het met de Baboes je moet eens een foto van hun maken. Nou iets van school ik heb de groeten overgebracht aan meester Renger en van K. De meester moet volgende week ook in dienst. 't Zal mij eens benieuwen welke meester we dan krijgen. Nou ik eindig 't is half negen en moeder zegt: nou gaat vader je gauw naar bed brengen want ik heb de aardappels nog niet klaar. En nu de hartelijke groeten van je zus Dientje. En een dikke zoen. Daag.

Rijssen, 28-3-1949

Beste zoon,

we hebben hedenmorgen drie brieven van jou ontvangen, waarvan er ook nog een van uit de Java zee bij was; dus die hebben we ook niet vroeg ontvangen. Je moet je maar niet kwaad maken, dat je nog geen post van ons ontvangen hebt, want het is onze schuld niet, dat het zo geloopt is. We hebben direct al je brieven beantwoord, en ook wel goed geadresseerd. 't Schijnt dat we de brieven van jou regelmatigiger ontvangen, dan jij die van ons. Zaterdag hebben we de kranten voor een keer per luchtpost verzonden, maar dat is veel te duur. Het kostte maar eventjes 1,80 aan port. Dus je begrijpt, dat kunnen we niet geregeld doen. Dat je Gerhard niet ontmoet hebt in Batavia, zal zijn oorzaak wel hebben, dat hij er niet zoveel moeite voor wou doen. Hij schreef ook bijna niet meer. Hij had ze thuis al geschreven, dat hij hun misschien niet meer schreef. Grootmoeder had hij op haar verjaardag ook maar niet geschreven. Hij zal wel zo zachtjes aan het heimwee krijgen. Wat de wasch betreft, dat komt omdat je de doorweekte wasch zo maar ergens neergooit, en dan komen er vlekken in. Je moet ze eerst, als je het bezweet uittrekt, laten drogen. Maar nooit nat neerleggen, want dan komen er zwarte plekken in. Moeder zegt, het geeft zoveel niet, want ik zie het toch niet. De baboes moeten het er maar weer uit zien te krijgen. We zullen voor de boterham wel zo gauw mogelijk iets sturen. We moeten dat wel doen per luchtpost, anders komt het bedorven over. Maar we moeten er eerst nog op uit om wat te kopen. Het slapen gaat daar wel goed, maar zoals je schreef, moet je nog wel een beetje voorzichtig zijn, anders zak je er door. Heb je 's nachts nog last van de muskieten? Of komen die daar niet veel voor? Vermaas is hier hedenmiddag geweest, met vrouw en kind. Hij heeft naar je adres gevraagd en zou je zo gouv mogelijk schrijven. Voor een familieportret

moet je nog even geduld hebben. Eerst moet de schoonmaak aan de kant en ik zelf moet de tuin eerst een beetje in orde hebben, maar het komt in orde, dat beloof ik je. Kun je in 't vervolg niet beter de films sturen in plaats van de negatieven? Dan kunnen we ze hier geheel in orde laten maken. Woensdag of Donderdag hebben we ze klaar, die je ons gestuurd hebt, en dan zullen we je ze zo gauw mogelijk zenden. We beginnen vanaf heden de brieven te nummeren. Deze is dus brief no.1 17 Maart hebben we drie brieven verzonden met foto's. Dus die kun je wel hebben ontvangen. 19 Maart hebben we ook nog geschreven, 23/3 en ook een brief 25/3. Dus je ziet wel we hebben niet stil gezeten. We houden dus nu in 't vervolg aantekening van de verzending. Dan hebben we altijd nog iets controle. Nu jongen, de brief is vol. De inhoud van Psalm 91 hopen we dat die bevestigd mag worden en ontvangt dan verder de hartelijke groeten van je ouders, zusters en grootouders, MVoortman.

Dat je mij geen tabak kunt sturen, is wel een teleurstelling voor mij maar dat slechte goed mag je daar wel laten.

Probolinggo, 29-3-1949

Beste ouders en zusters,

vanmorgen ontving ik de brief van moeder, geschreven door vader. Moeder, het spijt me, maar daar kan ik geen genoeg mee nemen. U hebt beloofd dat U mij zou gaan schrijven, en belofte maakt schuld. Dus verwacht ik spoedig de vervulling van die belofte. Bovendien gaat het ook niet aan om vader alles te laten schrijven. U gaat er maar netjes eens een avond voor reserveren om uw zoon in Indië eens een brief te schrijven. Ik doe mijn best en ik verwacht van jullie hetzelfde. Afsgesproken? Mooi zo.

Zondagmorgen ben ik naar de kerk geweest. Toen we er aankwamen was er nog een dienst van de inlanders, waar ook een inlandse dominee voorging. Veel bezoeker was daar niet (ongeveer 30 mensen). De dienst van de militairen was redelijk goed bezet en de dominee viel mij mee. Hij leverde een orthodoxe preek over de Here Jezus in Gethsemane, als de discipelen niet 1 uur meer met hem konden waken. Ik was blij hier zo'n preek te horen, want ik had het helemaal niet verwacht. De eisen die wij in Holland en Rijssen aan een preek kunnen stellen, kunnen we hier niet stellen. Als een dominee hier niet tegen de Bijbel en de belijdenis ingaat, ben ik al blij, want dat wordt langzamerhand een zeldzaam iets.

Zondagavond hebben we een J.V. (red. = jongensvereniging) opgericht. De eerste vergadering werd door ongeveer 10 man bezocht. Ik ben blij dat ik dit werk hier kan doen. Ook de dagsluitingen gaan bevredigend. Jullie weten, dit werk heeft altijd mijn belangstelling gehad en ik heb gemeend er mijn levensroeping in te moeten zien. Het is nu wel anders gegaan dan ik gedacht had, maar ik ben nu tevreden, zij het dat ik hier maar in bescheiden mate werkzaam kan zijn. Toen ik wegging heb ik gezegd dat ik wist dat ik moest gaan. Gelukkig ben ik hier niet beschaamd geworden. Mede daar we geen veldprediker hebben, is hier genoeg werk voor mij. Al is het wel eens moeilijk, als je van de jongens zo weinig medewerking ondervindt. Maar de wetenschap dat God mij hiertoe roept, maakt het aan de andere kant wel weer makkelijk. Nu zal ik "moeders brief" even gaan beantwoorden. Kranten heb ik nog steeds niet ontvangen en dat kan ook nog wel een paar weken duren. Nu jullie per

luchtpost geen kranten kunnen sturen, zou ik wel graag krantenuitknipsels ontvangen. Die kunnen zo bij de brieven ingesloten worden. Graag zou ik dan hebben dat jullie het volledige kerknieuws uit Trouw iedere dag eruit knipten en mij dat per brief toestuurd. Ook van belangrijke kerkelijke stukken uit Trouw en de Rotterdamer, houd ik mij aanbevolen. Als jullie dit nu willen doen, hoeft je geen hele dagbladen te sturen! Want van de verschillende politieke gebeurtenissen verschijnt hier wel een krant. Wel moet ik natuurlijk de Suffert en de verschillende weekbladen ontvangen (Geref. Weekblad, Vaandrager, Alle den Volcke e.d.) Goed begrepen?

Arend van de Noort zal ik niet kunnen bezoeken want Soerabaja ligt hier 100 km vandaan. Dus niet naast de deur. Die jongen van Baan zit niet in Soerabaja. Ik vermoed dat hij momenteel in Madaia of Kediri zit.

Moeder maakt zich ook overal naar over. Die zeep heb ik op de boot geleend, omdat ik geen sunlight zeep had. Ik heb er een pakje cigarettten voor gegeven. Dit was toch goed?

Het optimisme van Dick deel ik niet, want gesteld dat ze op het ogenblik met demobilisatie beginnen, dan duurt het nog wel 2 jaar voor wij, de laatsten aan de beurt zouden zijn. Die operatiewond was op de boot al weer genezen.

Ik heb vanmiddag opgegeven dat ik iedere maand 75 gulden zal overmaken naar Holland. Misschien dat het op den duur nog wel meer wordt. Voor Janna of moeder heb ik al een cadeautje, voor vader en Dientje nog niet. Nog even geduld.

Van Willem Geerling kreeg ik vanmorgen een trouwkaart. Tegelijkertijd met deze brief verstuur ik nog 7 negatieven. Krijg ik ze zo gauw mogelijk terug? Nu, meer kan er niet op. Doe de groeten aan de buurt. Allemaal het beste toegewenst en gegroet van jullie zoon en broer, GJ.

Rijssen, 29-3-1949

Beste zoon,

we hebben hedenmorgen je brief ontvangen en nu zullen we direct maar terugschrijven zoals we altijd doen. Het was weer een brief met jammerklachten over de post. Maar we kunnen er werkelijk niets aan doen. Trouwens, we wisten ook dat je na Port-Said nog weer post ontvangen kon. We hadden nog wel geregeld de kranten er op na gezien en naar de radio geluisterd, maar we hebben verder niets gehoord. En je hebt ook geschreven dat we, voor je in Indië zat, maar niet meer moesten schrijven. Dus daar hebben we ons aan gehouden. De eerste post hebben we naar veldpostkantoor Batavia gestuurd, en daarna op aanwijzing van jou naar Soerabaja. Naar Batavia zijn alleen kranten gestuurd. We hebben nu besloten om geregeld Dinsdag en Vrijdags te schrijven, dan kan je bij een goede postdienst, zo ongeveer nagaan wanneer of je ze ontvangen kunt. We schrijven dus op Vrijdag 1-4 weer en zo voort. Je had volgens je schrijven ook al een beetje griep gehad, vanwege het bezweet te water gaan. Wees toch heel voorzichtig. Tenminste als het geen verplichting is, en dan nog niet als je zweet. Je bent me oud en wijs genoeg. Zoals uit je brief blijkt heb je het met het kerkgaan nog niet getroffen. Ik geloof toch niet dat je op dat punt daar bevrediging zult vinden. Die jongen van Baan, hebben we gehoord van zijn zuster, dat die al weer bij je weg was. Van Dinant (red. ook wel Dick genoemd) hebben we heden ook nog een brief gehad. Hij vroeg naar je adres. Hij wist niet waar je terecht gekomen was. We zullen hem schrijven. Misschien dat je hem

zelf al geschreven hebt. Het begint hier nu lente te worden. Vandaag hebben we nog even de kachel aangehad, alleen 's avonds, dan wordt het te kil. Krijg je 's middags nog aardappels, of is het alleen rijst? Nu, de brief is weer vol, en ik moet hem nu direct posten. Nu jongen, sterkte in den Here en de hartelijke groeten van uw ouders en zusters, MVoortman.

Probolinggo, 30-3-1949

Beste allemaal,

daar ik wachtcommandant ben, heb ik nu ruimschoots de tijd om ook jullie brief, die ik vanmorgen weer ontving, te beantwoorden. Ik kan niet anders zeggen dan dat ik nu niet ontevreden mag zijn over het aantal brieven die ik van thuis ontvang. De andere zijn mij schijnbaar ook allemaal vergeten, want ik heb vanaf de boot toch ook verschillende kaarten en brieven verstuurd, en ik heb nog maar een paar antwoorden.

Dat ik nu wachtcommandant ben is niet normaal, want administratief personeel mag officieel niet op wacht, maar omdat er momenteel maar 1 of 2 personen zijn die voor wachtcommandant moeten spelen, moet het administratieve personeel bijspringen. Daar ik toch nog niet veel werk had, heb ik mij maar aangemeld.

Nu, het is een makkelijke baan, hoor. Alleen krijg je wel slaap.

Ja, inderdaad, het is jammer van die mooie nieuwe boeken, om die te versturen. Ik zou zeggen, als ze nog niet weg zijn, stuur ze dan maar niet. Als ze al onderweg zijn is het echter ook niet erg, want ik kan ze wel gebruiken. Wat de tijd betreft: wij leven hier 7 uur later dan in Holland. Als jullie 's avonds naar bed gaan, staan we hier zo ongeveer op. Het slapen vanwege de warmte gaat best. Tegen de morgentijd voelt het meestal net fris genoeg om zonder dekens te liggen. Alleen slaap ik geweldig onrustig. Hele nachten droom ik maar dat ik ergens opgesloten zit waar ik niet uit kan. Dit zal waarschijnlijk komen vanwege de klamboe die helemaal om ons heen gespannen is. Een andere sergeant bij mij op de kamer droomde anders nooit. Maar verleden week ging hij 's nachts toch tekeer, zoals ik het nog nooit gehoord heb. Hij schreeuwde als iemand die vermoord werd en van alle kanten kwamen ze toelopen om te zien wat er aan de hand was. Eerst had ik nog niet in de gaten dat het bij mij op de kamer was, maar eindelijk drong het door dat het wel zo was. Toen ik de bewuste persoon met klamboe en alles op de grond zag liggen, was het net een dol paard. Wat was het geval, hij had gedroomd dat er een dier in de klamboe zat, dat hem in de arm wilde bijten, met als gevolg het te keer gaan als iemand die vermoord wordt. Zo bond heb ik het hier althans nog niet gemaakt. Het rijst eten gaat al goed. Vanavond was het ook wel sterk gekruid, maar met pinda's erbij en vlees erdoor, was het wel goed. Ja, de laatste weken is het hier opmerkelijk rustig. Je hoort hier nergens van. Dat ik een brief van Geerling Peterse heb gekregen, begrijp ik best. Hij heeft het adres gebruikt dat ik jullie bij mijn vertrek ook heb gegeven. Tussen 12 Februari en 3 Maart hebben jullie niet geschreven en dat was juist wel de bedoeling geweest. Daarom had ik dat adres opgegeven.

Vader, U schreef wel van een naobervisite, maar niet bij wie. Hebben jullie de foto's ontvangen? Ik wil ze graag allemaal weer terug hebben.

Binnenkort worden we weer overgeplaatst. Het adres blijft echter hetzelfde.

Nu, de brief is weer vol. D.V. tot de volgende keer. Hartelijke groet en stevige handdruk van jullie G.J.

Rijssen, 30-3-1949

Zeer geachte vrienden,

het doet mij genoegen je weer eens te kunnen schrijven. En dit temeer, nu ik enkele weken niets heb mogen verrichten, omdat mijn lichaam in overspannen toestand verkeerde. Ik vind het echter vervelend, dat ik er zo weinig van jullie ken. Naar onbekende schrijven is dood en naar; toch zal ik trachten er wat van te maken. De zoon van Baan, uit de Molenstraat, hoopt zodra hij wat aangesterkt is, naar Holland terug te keren. Wat zijn dan Gods goedertierenheden nog groot over jullie. Je mag je nog in goede gezondheid verheugen. Of brengen jullie het er zo goed af, dat je geen kwaad of ramp verdient? Wat zal ik zeggen? Zeker, ik hoop dat je en deugdzaam leven leidt en je niet laat verleiden door verkeerde kameraden of mollige meisjes, in de mening verkerend, dat vader en moeder het niet zien en je meisje er geen leed over draagt. Dat is waar, maar al zien zij het niet, God ziet en weet het wel. Zijn ogen zien in de verborgen plaatsen en doorwandelen de ganse aarde. Hij is geen ledig aanschouwer van het kwade, en vroeg of laat zul je er leed over dragen. Is het niet nu, dan in de dag der eeuwigheid. Ziet eens naar Jozef, die, wanneer hij verzocht werd, door genade en dadelijke vreze Gods, weigerde zulk een kwaad te doen tegen God, zijn Heer, zijn meesteres, zichzelf, zijn ziel en zijn lichaam. En heeft God hen niet beloofd? Het ging wel door de gevangenis, maar spoedig reed hij op het witte paard van overwinning. Zijn kleed en mantel moest hij achterlaten, doch hij hield een goed geweten over en bovendien gaf de Here hem een zijden kleed. In Indië schijnt het op godsdienstig gebied ook misleidend te zijn. Zo hoorde ik, dat men belijdenis des geloofs kan afleggen in en zodoende lidmaat wordt van de Noodgemeente. Bij terugkeer naar Holland ontvangt men dan een noodattestatie. Jongens, wat wil je daarmee doen? Men kan er slechts de kachel mee aanmaken, meer waarde heeft zij niet, althans niet voor de Gereformeerde Gemeenten. Deze aanvaardden geen attestaties van andere kerkformaties en in het allerminst van de noodgemeente, die ik als een onding beschouw. Immers de 3 belijdenisvragen, welke ik zelf gelezen heb, rieken naar een algemene verzoeningsleer. Begrijpt goed jongens, dat de kerk geen duiventil is. Men kan niet nu eens hier, dan weer daar een poosje hokken. Heb je belijdenis gedaan in de Noodgemeente, dan heb je de Gereformeerde Gemeenten verlaten. Je kunt niet anders terugkeren dan na schuldbelijdenis te hebben afgelegd voor de kerkenraad. Jongens, wees gewaarschuwd, gaat niet mee met alle wind van leer. Leest hieromtrent eens wat Paulus schreef aan zijn geliefde Timotheüs in 2 Tim. 3: 14-17. Er zijn geen redenen die je drijven, want je isolement zal niet altijd duren. Het schijnt soms wel, maar denkt dan maar weer eens aan Jozef. Schijnbaar was hij van God en de schenker verlaten en vergeten, maar Een was er, die hem niet vergat. Toen het hopeloos was en als afgedaan geleek, juist toen kwam de Here op te staan. Jongens, niet al te moedeloos. Jozef, n.l. Christus leeft nog en zal eeuwig leven. God regeert! Zolang Jezus leeft en regeert is er hoop. Zeker, ons land en volk zijn niet waard om verlost te worden, maar zo God in 't recht zou treden, dan zou niemand kunnen bestaan. We zouden allen in de hel worden geworpen. Maar Hij kan het nog doen om Zijn Zelfs en om der uitverkorenen wil. Hij wil er echter van den huize Jacobs om gevraagd zijn. Daarom, buigt je knieën en valt voor hem neer. Vraagt of hij de gevangenis van Jacob wil wenden. Misschien wordt dan het vaandel des vreugdes nog wel eerder opgeheven, dan men kan verwachten. Ach, ik hoor in al je noden, omstandigheden en teleurstellingen de Heere tot je roepen: "Och, had naar mijn raad, Zich mijn volk gedragen! Och had Israëls zaad, op mijn effen paan, ijverig

willen gaan, naar mijn welbehagen". Op alle wegen, in moerassen, op zeeën en in vuren, roept de Heere je toe: "En wendt U naar mij toe en wordt behouden, o alle gij eindigen der aarde, want ik ben God en niemand meer". Hij is het die je niet alleen bewaren kan voor het muitgevaar en je veilig kan doen gaan op glibberige wegen, maar ook kan verlossen uit de doodstaat in Adams en kan doen treden in het dierbaar huwelijksverbond met Christus. Driewerf gelukzalig mag je dan zijn. Wat je dan ook wedervaart en overkomt; je bent veilig in Gods handen. Als je Christus vindt, vind je het leven en je zult een welgevallen van de Heere trekken. De wereld en de vuile schoot van Delila hebben dan ook geen waarde meer. Weg er mee! De smaadheid van Christus is meer waard dan de schatten van Egypte. Als je het in de zonden nu niet meer kunt houden en ze zijn je de dood geworden, ach, laat mij dat dan ook eens weten. Ik en Sion zouden er verheugd over zijn. Neen, het behoeven geen grote dingen te zijn, want: "Op deze zal ik zien, op de verbrokene van hart, de verslagene van geest en die, die voor mijn woord beeft" zegt de Heere. Ach, de jeugd ligt me altijd zo na aan het hart. Het is de mooiste leeftijd om bekeerd te worden. Daar zou ik veel van kunnen vertellen. Denkt niet, dat je zonden te groot, te veel of te schandelijk zijn, of dat ze niet vergeven kunnen worden. Al had Gij al de zonden van Adams nakroost saamgebonden, het bloed van Christus wist alle zonden uit. Ik zou zeggen, evenals David in Psalm 51: "Schep nu eens moed uit mijn behoudenis". Wat was ik voor een mens? Toen ik 18 jaar oud was, had ik werkelijk nog nooit geweten, dat een mens bekeerd moest worden. Tot mijn 23e jaar toe had ik nooit in de Bijbel gelezen, behalve een keer, maar toen heb ik hem weggeworpen. Doch ziet, het behaagde God mij op die leeftijd als een brandhout uit het vuur te rukken. Kort daarna openbaarde Hij Zijn Zoon aan mij. Hiertoe stelde God de mobilisatie van 1914 dienstbaar. Drie jaar ben ik soldaat geweest, waarvan ik er 2 heb doorgebracht onder het Roomse gedoe in Brabant. Hoe het mij daar is gegaan? Best! Leest Psalm 3: 3 maar, dat was ook mijn leven toen. Jongens, met God kan men overal zijn. In Holland, in Indië, op zeeën en in vuren van beproeving, ja zelfs in de hel, gelijk Jona in de afgrond nederdaalde en ook daar was de Heere. Maar ik kan wel aan de gang blijven en dat gaat nu eenmaal niet. Tot een volgende keer. Laat je ontvallen wat wil, maar laat Jezus je nooit ontvallen. Dat het je ga als de Kananese vrouw, immers die bleef aan de voeten van Jezus liggen tot Hij Zich in genade over haar zou ontfermen. Tot ziens zullen we hopen en zijt allen Gode bevolen. P. H.
Correspondentie hieromtrent wordt gaarne ingewacht door P.H.

Amersfoort, 31-3-1949

Beste Gerrit,

je brief van 16-3-1949 heb ik in goede gezondheid ontvangen. Alles nog steeds goed? Hier wel. Met Gerjaan blijft het nu weer zo'n beetje hetzelfde. Ze is veel beter dan ze geweest is, maar nog lang niet wat het zijn moet. Maar daar mogen we eigenlijk heel niet over klagen, want wat verdienen we per slot van rekening. Dat is nu allemaal heel gemakkelijk te zeggen, maar als het er op aan komt het te beleven, dan deinken we er voor terug. Gerrit, ik kan me zelf af en toe niet uitstaan. Koud, hard, ongevoelig, afijn, je gaat maar door. Ik vraag me wel eens af wat er van terecht moet komen. 't Kan zo niet doorgaan, en toch gaat het door. Ik begin hoe langer hoe meer te zien, dat "ik kan niet" eigenlijk niets is dan camouflage van ons "ik wil niet". Vroeger wist ik het wel, 't is ons toch

altijd al verteld, maar 't is heel iets anders als je het ondervindt. Dan heb je af en toe de neiging om jezelf om je oor te slaan, en dan vraag je je af, wat voor een geduld God toch wel niet heeft. Ik heb de laatste tijd ook niet veel aan mijn lessen gedaan. Deze week hoop ik klaar te komen met les 13. 't Zal voor jou ook wel niet meevallen om te studeren. Toch maar proberen. Ik heb het steeds knap druk met schrijven en verschillende andere karweitjes. Kreikamp heb ik je adres opgegeven, ook gezegd dat je graag 10 Wachtposten elke keer wilde hebben. Hij dacht wel dat het voor elkaar kwam. Hij vroeg me, of het was voor een J.V. of iets dergelijks. Ik wist dat natuurlijk niet. Eerdaags hoop ik Stekelenburg eens te bezoeken. Dan zal ik hem tevens spreken over "Enigheid des Geloofs". 't Kan nog wel even duren, want ik heb nog een boek van hem hier. Ik heb het nu zelf ook besteld. Zo gauw ik het heb hoop ik hem zijn eigendom terug te brengen. Aalt is nu ook in dienst. Heeft ongeveer 3 weken in Vught gezeten en ligt nu in Westerbork bij Assen. Hij is erg mager geworden, en zal bij de keuring wel ongeschikt gevonden worden voor Indië, want hij heeft een knie waar hij niet mee kruipen kan. Van Ds. Vermaas hoorde ik dat je hem ook geschreven had. Ik mag hem toch zo graag horen op catechisatie. Verleden week hebben we de hele avond gesproken over de uitverkiezing. Gert, ik ga nu eindigen. Ontvang de h.gr. van ons allen en wees Gode bevolen. Je vriend, G.

Rotterdam, 1-4-1949

Beste Gerrit Jan,

eindelijk zal ik je kaart eens beantwoorden. Je hebt een mooie reis gehad he? Ik zou ook wel zo een reis willen maken, maar dan weer naar mijn eigen huis terug. Ik ben benieuwd in welke plaats je komt. Dat hoor ik nog wel eens. Ik hoop zoo dat er spoedig vrede mag komen en jullie allen behouden zullen keren. Een zoon van de fam. Steveninck is gesneuveld. Gelukkig vinden ze hun kracht in hun geloof. We moeten altijd bereid zijn. We weten niet wat er kan gebeuren. Ben zal je ook eens schrijven. G. heeft tegen 1 April opgezegd en is nu weer vertrokken. Ik wensch hem het allerbeste toe. Hij is erg veranderd, als ik er aan denk hoe hij in het begin was. Vloeken enz. en verwaand. 'k Heb hem nogmaals gewaarschuwd dat hij al die lessen voor zijn eigen bestwil ter harte moet nemen. Wie weet waar het goed voor is geweest dat hij hier was. Voor ik het vergeet: de hartelijke groeten van de fam. Pleysier. Zondag 20 Maart is mijn zuster met haar man geweest. Ze moesten op de oude Dijk in 't Leger spreken. De fam. Pleysier staat versteld van haar spreken. Ja, daar is ze wel geschikt voor. Ze heeft een aardig huisje in Hilversum, als zij met vacantie zijn, ga ik er heen met de fam. Pleysier en Steveninck. Mijn zuster Sara gaat geestelijk achteruit. Piet en Ria en Eddie maken het goed. 't Is heerlijk lenteweer. Krijg je veel post? 'k Heb mevr. H. gesproken. Haar man heeft het erg aan zijn hart. Hij leeft ook al meer dan 30 jaar op 1 long. Gaat het bij je thuis nog goed? Nu Gert Jan, weet je weer wat uit Holland. Ik wens je het allerbeste. De hartelijke groeten van alle bekenden van tante Jo. Dag hoor.

Rijssen, 1-4-1949

Lieve broer,

hier is dan het eerste schrijven van je zuster Janna, Vader en ik doen om beurten, vader.... en ik Vrijdags. Kun je dat goedkeuren? Als we vaker moeten schrijven moet je het maar zeggen. En dan een enkele keer van moeder dan wil het ook wel, of niet? De foto's zijn goed gelukt he, behalve die twee dat zie je dan wel, die ene dat was anders een mooie foto geweest. Op sommige heb ik wat met het potlood gezet. Dat kon je natuurlijk op het negatief niet zien. Je moet ook eens een keer een foto van je baboe maken, of heb je dat al gedaan? Heb je die van ons al ontvangen? Er waren 3 brieven en in elk zaten ongeveer 4 foto's. Ik hoop dat ze overgekomen zijn. Ze zeggen dat hier de filmen schaars worden. Kun je er genoeg krijgen anders nemen we er vast een paar in 't voren. Zeg kun je niet beter de hele film naar hier sturen, dan eerst de afdruk te laten maken, dat is dunk me zo veel duurder, nou nu genoeg over de foto's. Zeg nu moet je eens horen, we zijn druk aan de schoonmaak (doen ze dat ginds nog) en nu hebben we die rode dingen teruggevonden daar je toen om schreef van uit Vught, moeten we die nog nasturen, of heb je die niet meer nodig, schrijf het dan even.

Je schreef over belegging op het brood, maar op 't ogenblik is er van dat alles niets, als er wat is, zullen we zo gauw mogelijk een pakje sturen. Eet je daar nu nog lekkerder dan thuis, je schrijft daar helemaal niet over, daar is moeder nu nog wel nieuwsgierig naar. Maar het bevat je daar nog al tamelijk goed, 's middags verplicht rust houden, nou dat was ook nog wel iets voor 't loonbureau, daar is het soms vast heter dan bij jullie, maar ik gun je het wel hoor. Wat zul je nu bruin worden. Ik denk dat je even blank terugkomt, want wij beiden hebben een blanke huid. Waar zijn die andere Rijssense jongens gebleven, zijn er nog wat bij je gebleven in Probolinggo, of ben je daar helemaal alleen als Rijssenaar. Zondagmorgen zei me dat meisje van den Duusker dat haar broer ook in Probolinggo was, hij had je ook nog gesproken. Willem Slagman is 23 Mrt. ook vertrokken met de Zuiderkruis. Zaterdag van te voren is hij ook nog bij ons geweest. Vader en moeder wilden hem vragen of hij die boeken voor je mee wilde nemen. Maar dat mocht niet, want ze moesten voor die tijd alle boeken al inleveren, en nu was hij bang dat ze hem toch werden afgenomen. We kunnen ze wel oversturen, maar dan moeten de hoeken (alle vier nog wel) los blijven, nu en dat is jammer van zulke nieuwe boeken, we hopen ze nog op een andere manier te kunnen versturen. Heb je de trouwkaart van Willem Geerling nog gekregen. We hebben hem het adres van Soerabaja gegeven, toen wisten wij nog niet anders, 30 Maart is hij getrouwd. Nu ga ik eindigen want ik moet hem voor acht nog op de post doen, en Hanna, m'n vriendin is vandaag jarig. Schrijf gauw een krabbeltje terug, de hartelijke groeten van je zus Janna. Tot de volgende keer.

Probolinggo, 3-4-1949

Beste ouders, zus en zusje,

het is Zondagavond 10 uur en weer zit ik in het wachtlokaal. Door omstandigheden zit ik alweer op wacht. Ik vrees dat het wel een slaapwacht zal worden, hoewel dit gevaarlijk is, daar deze week een jongen die in slaap was gevallen hiervoor voor de Krijgsraad zal moeten komen. En de Krijgsraad is

niet mals wanneer zij voor ondeugdelijke dingen straft. Zojuist hebben we J.V. (jongelingsvereniging) gehad. Het bezoek was niet groot, daar er deze week weer wat overgeplaatst zijn. Ik geloof echter wel dat het op den duur zal gaan. De jongens zien over het algemeen wel in, dat ze hier nog meer dan in Holland, zo iets nodig hebben. We hebben een gedeelte van het eerste hoofdstuk van Markus behandeld. Het valt hier niet mee om een onderwerp te maken. We hebben maar weinig studiemateriaal tot onze beschikking en de studiegelegenheid is ook niet zo goed. Enfin, we zullen maar roeien met de riemen die we hebben. Vanmorgen hebben we weer kerk gehad. Dezelfde dominee van verleden week preekte. De zondagmiddag heb ik althans weer enigszins ouderwets doorgebracht met het lezen van het Gereformeerde weekblad. Ik heb het pakketje kranten van de week n.l. ontvangen en ik was er blij mee. Woensdag of Donderdag was het. Verder heb ik van de week geen post meer gehad. Ook de andere jongens erg weinig. Als jullie deze brief ontvangen zal ik bij gezondheid al wel een paar dagen weer in een andere plaats zitten. Deze week worden we n.l. weer overgeplaatst en wel naar Kediri, een stad ten w. van Malang. De kwartiermakers zijn gisteren al vertrokken en wij zullen met een paar dagen wel volgen. Daar zullen we echter ook wel niet zo lang blijven, want onze uiteindelijke bestemming schijnt nog steeds Malang te zijn. Denk er echter om dat mijn adres steeds hetzelfde blijft en dat is niet meer: staf C/. Brigade, maar staf 42 Z.I.B. Dus weer het oude adres. Veel nieuws is hier overigens niet. Vandaag zijn de nieuwe bewoners van ons kampement al gekomen. Onze ligging is er daardoor niet beter op geworden. We liggen nu met 4 man op 1 kamer. Ik meen dat ik al eens een keer geschreven heb om blikjes leverpastei of vis of iets dergelijks te ontvangen. Ik houd mij daarvoor nog steeds aanbevolen. Ook filmpjes kan ik zo langzamerhand wel gebruiken. Ik heb er nog 7. Zijn de foto's nog niet klaar? Van Gerard hoor ik nog maar steeds niet. Het is nu al weer 14 dagen geleden dat ik hem geschreven heb. De toestand is hier nog steeds rustig. Volgens de kranten hier verbetert de algemene toestand langzaam maar geleidelijk. We krijgen nu pyjama's van de dienst verstrekt. Morgen worden ze gehaald. Nu die kunnen we wel gebruiken, want veel jongens lopen direct na de dienst al in de pyjama rond.

Ik ben weer uitgepraat. De nieuwsbron is opgedroogd. Hoe gaat het met Goait Oem? Ligt hij nog in het ziekenhuis? Heeft hij mijn brief ontvangen? En ontvangen jullie ook mijn brieven? Binnenkort zal ik een pakje versturen. Mag ik Dientje ook iets sturen? Nu, allemaal gegroet, ook de groeten aan de grootouders en verdere familie. Ook de burens gegroet. Wees Gode bevolen van jullie GJ.

Rijssen, 5-4-1949

Beste zoon,

we hebben Maandag je brief met negatieven ontvangen en Zaterdag 2-4 de brief. Deze was nog later geschreven dan de brief met negatieven en toch 2 dagen eerder ontvangen. Jouw laatste brieven zijn niet zo veel jammerklachten meer over de post. Nu we zijn er blij mee dat je nu ook wat ontvangt. Je schreef dat je naar nr. 205 al drie brieven geschreven had en eens wat terugverwachtte, maar ze beweren bij grootmoeder dat ze nog maar 2 x een schrijven van jou hebben gehad, misschien is er 1 niet overgekomen, maar Janna zal je wel terugschrijven. Heb je al kranten ontvangen? We hebben ze nu al 2 x per luchtpost verzonden.

De negatieven hebben we naar Zandvoort gebracht, eind deze week waren ze klaar. Je moest nog foto's ontvangen van Vught. Bedoel je die ermee die we hebben achtergehouden? Moeder zegt, als je ze graag wil hebben, zullen we er af en toe een bij een brief insluiten. Oom Gerrit had je brief Zaterdag ontvangen. Hij was er erg blij mee. Hij wordt misschien deze week geopereerd. Ze waren van plan om je na de operatie te schrijven. De andere familieleden, die nu nog niets van je gehoord hebben, die schrijf je toch ook wel? Misschien dat we deze dagen nog een pakje aan je sturen per vliegmachine. Die zoon van B. gaat Zondag 10-4 per vliegmachine weer naar Indië terug. Hij was wel genegen om een klein pakje voor je mee te nemen, dan doet hij het in Batavia op de post (ongefrankeerd). Dan moet je de kosten zelf maar betalen. We doen in elk geval ons best om dit voor mekaar te krijgen. We hebben deze week ook nog foto's gemaakt, die zullen we je ook wel sturen. Het is nu mooi lenteweer. In de tuin heb ik alles al gezaaid, met de aardappels heb ik een begin gemaakt. Heb je al bericht van Dinant of Gerhard gehad? Zijn die jongens die met jou vertrokken zijn, nog bij jou in de buurt gebleven? Nu jongen, veel nieuws is er hier op 't ogenblik niet. De rest moet dan maar blijven liggen tot Vrijdag D.V. Dan hebben we misschien wel weer meer nieuws. Dika van oom Jan heeft je ook nog een adres gestuurd van een jongen uit Putten, die lag ook in Probolinggo. Hij heet Co Schuit, R.I.K., Brigade 3-3-5. Nu de brief is vol. De Heeren bescherming toegewenscht en de hartelijke groeten van de familie en van je ouders en zussen, MVoortman.

Rijssen, 4-4-1949

Lieve Gerrit,

het is nu maandagmorgen en we hebben vandaag vrij omdat er nog geen meester weer is. En nu ligt moeder al te drammen: toe schrijf nu eens gauw naar onze Gerrit Jan. We hebben vrijdagmiddag afscheid genomen van meester van Klaveren, we zijn nog naar de Reveintjes geweest. We hebben daar heerlijk gespeeld en gestoet. We hebben een heleboel snoep gehad. En de meester heeft nog chocolade weggestopt, die moesten we zoeken, maar ik kon er geen vinden, maar die er geen gevonden hadden kregen een snoepje. We hebben de meester ook nog een klein cadeautje gegeven, een zeepbakje met zeep erin en een doos schrijfpapier. Hij vond het erg leuk.

Gisterenavond zijn moeder en ik ook nog een eintje gaan wandelen naar het kerkhof. Nou Gerrit, ik ben uitgepraad, want Atta en ik gaan de hele dag spelen. En Gerrit Jan heeft van die mooie kleine kuikentjes die mogen we voeren. Nou ik weet niet meer, ik ga spelen. Nu heeft vader niet geholpen want vader is naar kantoor, want ik ben alleen met moeder thuis. En nu krijg ik toch zeker een brief van jou terug? Anders vind ik jou niet lief. En nu een dikke zoen en ik ga weg. Nou daag. Dientje.

Probolinggo, 6-4-1949

Beste allemaal,

gisterenmorgen bracht de veldpost me 4 brieven, waarvan 1 van Herman en

3 van thuis. De brieven waren resp. van 25, 28 en 29 Maart, de laatste beide genummerd als no. 1 en 2. Als ik het goed begrepen heb zijn er nu nog 5 brieven van voor 25 Maart onderweg. Deze zullen dan nog wel komen. De post ging de laatste week erg ongelukkig. In een week tijd had bijna niemand post ontvangen. Ik zou best vaker naar huis willen schrijven, want ik verlang er iedere keer weer naar om het te doen, maar dan zou ik de familie en kennissen niet rondkomen. Ik heb die nu bijna allemaal een brief of een kaart geschreven. Ik hoop dat ze zo goed willen zijn om terug te schrijven. Zo niet, dan zal ik ook zeker niet meer schrijven.

Vanmiddag ontving ik het derde pakket kranten. Dit was het luchtpostpakket. De andere twee waren de eerste twee zeepostpakketten. Sturen jullie a.u.b. geen kranten meer per luchtpost, want dat is veel te duur. Dat is ook niet nodig. Nu de eerste 7 weken voorbij zijn ontvang ik ze toch regelmatig elke week, al is het dan bijna 2 maanden te laat. Dus goed begrepen: geen pakjes met kranten meer per luchtpost. Ook de vaandrager hoef ik niet per luchtpost te ontvangen! Dat is geld verknoeien. Omdat het Gereformeerde weekblad nu eenmaal opgegeven is, laat dat maar zo.

Wat het ontwikkelen van de foto's hier betreft, zijn jullie wel een beetje misleid. Dat ontwikkelen kost slechts 50 cent per rolletje. Voor die 2 kwartjes waag ik het hier niet om het rolletje in zijn geheel naar Holland te sturen. Of ik rijst en tabak kan sturen weet ik niet. Ik zal eens zien.

Het smoesje van Gerard van die Zondagskaart getuigde zeker van onwil, want er waren honderden militairen aan de kade in Tandjong Priok. Over het niet ontvangen van post door mij zullen we maar zwijgen. Het zal wel een misverstand zijn. Of blikjes vis of leverpastei of iets dergelijks per zeepost bederven kan ik niet geloven. Stuur niet zoveel. Aan Dinant heb ik verleden week al een brief geschreven, maar ik heb nog geen bericht van hem terug gehad.

We hebben nu al 2 avonden rijst gegeten en het smaakt mij al heerlijk.

Vanavond was ze zeer heerlijk gekruid met pinda's en worteltjes er bij en vlees er door. Het lijkt jullie natuurlijk een rare combinatie, maar het valt best mee. Probeer het ook maar eens te eten. De verkoudheid is nu helemaal weer over. Met het wassen ben ik nu een beetje voorzichtiger geworden. Verplicht wassen is het hier natuurlijk niet, maar het is wel wenselijk om het iedere dag te doen. Meestal doe ik het na de middagrust. Dat is heerlijk. Vanmiddag hebben we pyjama's van dienst gekregen. Daar de broek mij te klein was heb ik er geen genomen. Ze hebben hier de gewoonte om 's avonds de hele avond in de pyjama rond te wandelen. Ik heb dat vanavond ook maar gedaan en het bevalt mij goed. Vanmorgen heb ik weer 8 foto's verstuurd. Op 2 na waren ze dunkt mij goed gelukt. Als het mogelijk is, stuur de kranten in het vervolg dan in een grote enveloppe. Vanmorgen ontving ik ook een brief van Ds. Honkoop. Ik zal hem zo gauw mogelijk een brief terugschrijven.

Dientje, de klamboe is geen ding waar we op slapen, maar waar we onder liggen. Het is helemaal een huisje om ons heen, waardoor de muskieten (muggen) ons niet kunnen bijten. Nu, je zou me nu wel weer eens mogen knuffelen hoor! Net zo lekker koken als moeder kunnen ze hier niet. Soms lijkt het wel varkensvoer, maar het wordt nu al wel beter. Een foto van de baboe heb ik al gestuurd. Ik maak hier nu geen foto's meer. Als we verhuist zijn misschien nog eens weer. De brief is al weer vol. Als ik nu weer schrijf zal het wel vanuit Kediri zijn. Ik hoop dan ook eens een pakje te kunnen versturen. Stuur mij zo snel mogelijk een paar dikke en een paar minder dikke dictaatchiers. Ik heb ze nodig. Nu, tot de volgende brief dan zo de Heere wil en wij leven. Allemaal het beste toegewenst en Gode bevolen, van jullie GJ.

Rijssen, 8-4-1949

Beste zoon en broer,

het is weer Vrijdag en dus moeten we weer schrijven. We hadden gisteren al een brief van jou verwacht, maar er is nog niets gekomen. Oom Gerrit is woensdag 6-4 geopereerd, tot nu toe is alles nog tamelijk goed. We moeten nu verder maar afwachten. Ze waren er van ongeveer twaalf uur tot half twee mee bezig geweest. Woensdagavond heb ik een pakje (een stukje gerookte kaas) naar Jacob B. gebracht. Die zou het per vliegtuig meenemen naar Batavia en het daar posten. Nu heb ik al hooren zeggen, dat zoo iets wel meer op zoo'n manier verstuurd is, maar dat dan de pakjes wel soms een maand bleven liggen in Batavia. Dat jou erg jammer zijn, dan was de kaas niet meer te eten. Je kunt wel ongeveer nagaan wanneer B. in Indië aankomt. Hij vertrekt zondag 10-4. Mocht het pakje naar je mening nu te lang uitblijven, dan zou je eens naar het postkantoor in Batavia kunnen schrijven, of misschien is er nog wel een andere manier om er naar te informeren. Gisteravond is hier Jannie van de Feije nog geweest om je juiste adres, haar vader wou je een dezer dagen ook schrijven. Onze Janna had verleden week nog met Joop van T. gesproken, en toen hadden ze het ook nog over de baboes (je dienstboden) gehad. Joop had gezegd, dat je die meisjes terdege in de gaten moest houden anders gapten ze alles mee. Joop had er tenminste geen beste ervaringen mee opgedaan. Dus houdt ze in de gaten. Misschien is het ook wel een beter soort, die van jullie. Gerrit Slagman is overgeplaatst naar Breda, op de kaderschool. Of hij nog naar Indië moest, wist zijn vader niet. Hendrik Jan, van Otto Voortman was al aangezegd dat ze in Juli al naar Indië gingen. Als we de kranten kunnen gelooven, dan doen de extremisten daar nog wel een overval bij jullie in de buurt, of merk je daar niets van? Volgens je laatste brief moet je nu ook een paar maal in de week op wacht. Dat zal dan wel zijn in en bij de gebouwen waar je gehuisvest bent. Die jongen van F.J. van Noort (Arend) moest in Soerabaja ook tweemaal in de week op wacht. Het is hier gisteren de hele dag koud en regenachtig weer geweest. We zitten op 't oogenblik ook nog lekker bij de kachel. Nu ik deze brief schrijf (9 uur) zul je wel in bed liggen. Mocht het pakje met kaas, als je het ontvangt, soms vooraan iets uitgeslagen (beschimmeld) zijn, dan moest je dat er maar afsnijden, dan is ze verder wel goed. Heb je daar de schoonmaak al klaar? Moeder is er gelukkig bijna door, wat je misschien niet veel interesseert. Nu jongen, de brief is weer vol, we maken het allen nog goed, wat we ook voor jou hopen. Gods zegen toegewenst en de hartelijke groeten van je ouders en zussen. Gezellig Paaschfeest. Je ouders en zussen, MVoortman.

Uit levensloop G.J.

Vandaar werden wij verder getransporteerd naar Kediri waar wij enkele weken bleven.

Kediri, 9-4-1949

Beste ouders en zusters,

het is Zaterdagmiddag, half drie. De verhuizingsrommel is een beetje aan de kant. Daarom zal ik nu maar even een brief gaan schrijven. Hoewel het de tijd feitelijk nog niet is. Gisteren zijn we dan verhuisd van Probolinggo naar Kediri. De afstand die we af moesten leggen zal ongeveer 150 km zijn geweest. En we hebben hierover gedaan van 's morgens 7 uur tot 's middags half vier. Nu, het eerste deel van de reis ging best. De weg was redelijk goed, maar het laatste stuk (20-30km) was niet mis.

Het was het stuk, dat bij de laatste politionele actie pas was gezuiverd en waar nu nog steeds zuiveringsacties plaats hebben. In verschillende kampongs was geen mens meer te bekennen en er was geen fatsoenlijk huis dat nog ongeschonden was. Alles was door de vernielzuchtige Republikeinen vernield. Van machtige suikerfabrieken stonden vaak alleen de geraamtes nog. De sawah's werden niet meer bewerkt. Het geheel bood een zeer treurige aanblik en we hebben een staaltje gezien van de mentaliteit van de Republikeinen. Zij hebben de moed gehad om hun eigen land aan de verwoesting over te geven. In enkele stadjes en kampongs waar de bevolking al terug gekeerd is, heerst nog een verschrikkelijke armoede en ellende, te erg om te beschrijven. Hoeveel verwoeste bruggen en bruggetjes we die laatste 20 km wel niet gepasseerd zijn weet ik niet, maar iedere km. lag er zeker een. En dan grote gaten in de weg. Soms waren de stofwolken zo groot dat we geen 100 m voor ons uit konden zien. Jullie begrijpen dat we blij waren toen we eindelijk in Kediri waren gearriveerd. Onaardig vond ik het overigens niet, want we hebben nu een beetje nader kennis gemaakt met Indië. Treinen hierheen lopen nog niet weer. Daarom moet alle vervoer per auto gebeuren. Iedere dag gaan er, meen ik, 2 grote convoien vanuit Soerabaja naar deze omgeving. Allemaal zonder gevaar is de reis niet, want er zwerven, vooral op het laatste gedeelte, nog wel extremistische bendes rond. Gelukkig hebben ze ons ongemoeid gelaten. Volgens de jongens was er nog geschoten maar ik heb niets gehoord. Overigens gaf de zekerheid dat mijn leven in Gods hand was, mij ook rust. Ik heb Hem dan ook gedankt dat Hij ons veilig heeft geleid. In Holland, het rustige Holland, hebben we dit ook wel vaak gezegd, maar hier heeft het meer betekenis.

In Kediri is het verder wel rustig. We kunnen ons net zo vrij bewegen als in Probolinggo. De ligging is hier ook goed. Feitelijk zijn de gebouwen niet zo mooi als in Probolinggo, maar het gaat verder best. Het verblijf hier zal vermoedelijk ook maar een week of 6 zijn. We worden hier ingewerkt en zullen dan naar onze definitieve bestemming vertrekken. De 5 Rijssenaren die met me vertrokken zijn, liggen hier ook, maar ik heb ze nog niet gezien.

Wat de 5 brieven betreft, die ik volgens mijn vorige brief nog niet ontvangen zou hebben, dat was een vergissing. Ik heb ze wel ontvangen

Vanavond hoop ik even op het orgel te kunnen spelen in het kerkje dat hier vlak bij staat. Ik hoop dat ik het nog niet verleerd ben. Nu, voor vandaag weer genoeg. Maandag of dinsdag hoop ik weer te schrijven. Is in Rijssen alles nog goed? Ik hoop het. Het schijnt dat ze mij allemaal vergeten zijn, want ik hoor van niemand van de familie of kennissen wat. Nu, allemaal weer gegroet en een stevige handdruk van jullie. GJ.

Zoetermeer, 2-10-2019

Mijn vader schrijft over de verwoestingen die zijn aangericht in de kampongs door de Republikeinen (red. Indonesische vrijheidsstrijders). Is dat waar? Hoe kwam hij aan die informatie?

Hadden de Nederlanders daar geen rol in gehad? Dit gaat er door mijn hoofd heen als ik bovenstaande brief lees.

Kediri, 10-4-1949

Beste familie,

het is Zondagavond en het wordt eens tijd dat ik de fam. Wolters eens een brief schrijf. Hebben jullie de kaart ontvangen? Ofschoon ik hierop nog steeds geen antwoord heb, zal ik de hand maar over het hart strijken en deze brief schrijven. Kediri is mijn tweede verblijfplaats al en het zal de laatste wel niet zijn. Over een paar weken zullen we waarschijnlijk weer overgeplaatst worden. Het bevat me overigens best. Ik heb nog steeds geen werk. Dus kan ik nog doen wat mij het beste lijkt.

De streek waar we nu zitten is niet bepaald de rustigste van Indië, d.w.z. in de omstreken zitten nog al veel bendes, die onrust stoken. In Kediri zelf is niets te doen. Er zijn ook zo goed als geen verwoestingen aangericht. Erge verwoestingen kun je pas zien als je gaat van Soerabaja naar Kediri en wel het laatste stuk van deze weg van Mojokerto tot Kediri. Dit is het gebied dat bij de laatste politionele actie bevrijd is. Nu, je kunt zien dat de Republikeinen hier geheerst hebben. Er staat geen enkel fatsoenlijk huis meer ongeschonden. Grote suikerfabrieken zijn totaal verwoest. De bevolking is weggevlucht, zodat in hele streken geen levend wezen meer te bekennen is. Sawah 's worden niet meer bewerkt. In de kampongs waar nog mensen zijn of waar de bewoners al zijn teruggekeerd heerst grote ellende en armoede, te erg om met de pen te beschrijven. De verbinding met deze streek is nog erg slecht. De laatste 20 km. is de weg verschrikkelijk slecht. Niet anders dan gaten en in allerijl herstelde bruggen en bruggetjes die verwoest zijn. Toch wordt de verbinding met Soerabaja iedere dag door 2 convoien onderhouden. Zo'n convoi bestaat uit heel wat burger- en militaire auto's met de nodige bewapening. De moeilijkheden die overwonnen moeten worden zijn groot, maar de chauffeurs en convoileiders weten ze te trotseren. In Holland kan men zich hier geen voorstelling van vormen.

Van thuis hoorde ik dat Gerard het schrijven nu bijna helemaal gestaakt had. Nu, we zullen dan maar rekenen dat hij er niet meer tegen op kan en hopen dat hij gauw naar Holland zal mogen terugkeren. Met zijn verjaardag heb ik hem ook nog geschreven, maar geen antwoord ontvangen. Heeft hij nog altijd hetzelfde adres? Ik veronderstel dat jullie het huis aan de Huttenwal al wel zullen bewonen. Bevalt het daar nogal? Ik zou graag eens even een kijkje nemen. Overigens denk ik liefst zo weinig mogelijk aan Rijssen, want dat brengt maar onnodige, min of meer mismoedig gepeins met zich mee. We moeten ons maar proberen over te schakelen naar de Indische wereld. Het is even onwennig, maar op de duur zal het wel gaan. Ik hoop nog eens spoedig wat van jullie te horen. De andere familie en kennissen laten het er tot nu toe maar lelijk bij zitten. Nu, allemaal gegroet en het beste toegewenst van GJ.

“Toeian besar” (red.” grote belangrijke meneer”), Kediri.

Rijssen, 10-4-1949

Beste Jan,

't Is Zondagmiddag, de Juffr. is naar de kerk, en zit ik alleen. Fijn dus gelegenheid met jou eens op papier een praatje te houden. Heel blij waren we met je brief, nog op de boot geschreven, 'k Vind het prettig, dat je zoo gauw aan je baas dacht. Gelukkig lasen we dat alles goed was. Later hoorde ik van je vader wel, dat je veilig de overtocht hebt afgelegd, en nu al weer eenigen tijd in een heel andere omgeving zit. 'k Hoop dat als je dezen ontvangt, ook alles goed zal zijn. Wel zal het anders een groote overgang voor je zijn. Toch is het een prachtig land, en zoo je behouden weer terug moogt keeren, wat Gode geve, dan zul je toch achteraf weer dankbaar kunnen zijn, dit alles meegemaakt te hebben. Het gaat vaak zoo anders dan we zelf verwachten in het leven. Oogenshijnlijk is het ook jammer, dat weer een paar jaren zoo 't lijkt, bijna nutteloos voorbijgaan, maar, als we toch gelooven, dat niets bij geval geschiedt, en ons leven in de hand Gods is, dan kan het ons wel eens bij tijden moeilijk zijn, maar we veeren dan toch weer op, met de bede dat Zijn wil in ons geschiede. Is het niet zoo, Jan? We hebben wel niet zoo heel veel over deze dingen gepraat, uiterlijk en "kerkelijk" waren we wel wat ver van elkaar misschien, maar toch geloof ik, als 't er op aan kwam, dat we geestelijk nog wel aardig dicht bij elkaar kwamen. 'k Denk nog heel vaak aan jou en wees er zeker van, dat nog menig gebed voor jou in mijn gebedstijd wordt opgezonden. Dat Hij je sparen, zeker, maar bovenal dat je de heerlijke zaligheid ook daar ginds, in je mee zult dragen, dat Christus nabij is, je draagt, je schraagt, bovenal dat Hij voor je bidt! Ja, ik ken je wel zoo'n beetje, vaak heel zwaartillend, bij tijden op den berg, dan weer in de put. Wel? Of heb ik dat mis? Neen, ik loop er niet los over heen, ik ken zelf wel hoogten en diepten. Maar dit staat als een paal boven water. Hij is getrouw, die het ook doen zal! Ik twijfel er niet aan. God is met je begonnen, o vertrouw den Heere dan, leg in ootmoed je hand op Zijn belofte! Meer vraagt Hij niet, dan alleen dat we onvoorwaardelijk Hem gelooven, op Zijn Woord, en ons leven, dat armzalige ik, rustig en vertrouwend kan overgeven. In full surrender! We zijn weer in de lijdenstijd. Wondere liefde Gods, die Zijn Zoon gaf, ook voor jou en mij, om onze schuld te boeten. Inderdaad, wij hebben Hem lief, omdat Hij ons, ons eerst heeft liefgehad! Zeg er "Amen" op! En straks Paschen! Moet dan geen groot dankbaarheid ons vervallen, dat we een machtige, levende Christus hebben, die, nog eens, altijd! leeft om voor ons te bidden? Mijn beste kerel, je bent in veilige handen! Hoe vreeselijk dat zoo velen dit nog niet zijn. Hij make ons getrouwe getuigen in Zijn dienst! Nu even gewoon. Hier is gelukkig ook alles wel. In de zaak is het wat slapjes. Er is niet zooveel koopkracht meer, dat is merkbaar. Ja, Slagman zit nu in Breda, Bram Schultz in Nijmegen, J. altijd nog in Enschede, ook M. is daar. Al mijn "jongens" zijn uitgevlogen. En drietal gelijk in de keuken, zien we wel weer. Overigens is hier geen bijzonders, en nieuws uit R. zal van huis uit je ook wel verteld worden. Hooren we nog eens weer iets van je, als je tijd en lust hebt? Nog last van de warmte, of went het al? Ja, op de boot zal het wel benauwd geweest zijn soms. 't Is hier in de natuur nog erg guur en koud, wel een paar heel mooie dagen gehad. Nu is 't papier vol. Later weer eens een briefje hoor! Hartelijk gegroet en Gods besten zegen!! van de Juffr. en je vroegere baas en vriend, N.

Ytterhogdal, 30-10-2018

Oh, mijn vader heeft ook in een boekhandel gewerkt. Dat was mij niet bekend. Deze brief schept weer duidelijkheid waar mijn vader in die periode mee bezig was en waar hij over piekerde. Ook de vraag: "Is het camouflage". En dat N. hem Jan noemde, is wel origineel en grappig.

Uit levensloop G.J.

"Mensen die veel voor mij betekend hebben: de heer N. van de boekenzaak waar ik een paar maanden in de zaak werkte, nadat ik in Rotterdam met de studie was opgehouden. Hij was een hele vrome "heilsofficier", die door iedereen hogelijk werd gerespecteerd en samen met "Chris Jantje", een ouderling uit de Ger. gem. werd genoemd als "echte Christen".

Rijssen, 11-4-1949

Beste Gertjan,

Janna is bezig op zolder aan het opruimen en ik zet me neer om een brief te schrijven naar Indië waar de onzen zitten in de warmte om 's lands wetten en beslissingen uit te voeren. Hier wil het weer de laatste 14 dagen niet erg vlotten. Verleden week Maandag stooft het zand van de akkers, zo droog en zo veel wind, dat ik bij een oefening te Ulvenhout, geen honderd meter voor me uit kon zien. Steeds is het stormachtig weer. Het weer is net als de naoorlogse jaren, "nog niet in orde".

Ik ben nog steeds te Breda, ongeveer half juni ga ik daar weer vandaan, waarheen weet ik nog niet. Er zullen aankomende jaren nog zeer veel militairen opgeleid worden vanwege onze verplichtingen aan de Westersche Unie (redactie: naoorlogs verdrag tussen Nederland, België, Luxemburg, Frankrijk en Verenigd koninkrijk). Het wordt voor de hele wereld nu: wie de vrede wil, bewapene zich. Hier bij ons lijkt het dat Indië nog lang niet voor mekaar is, de oorzaak is dat derden en vierden zo langzamerhand meer te vertellen hebben als de betrokken partijen.

Vandaag heb ik vogelkastjes opgehangen voor mijn schoonvader in de tuin, gemaakt van bloempotten, morgen hoop ik dat de wind is gaan liggen en de zon schijnt, dan ga ik een kijkje nemen naar het Westervenne, om te trachten een paar eieren te verschalken en zo hoop ik al doende de Paasvacantie door te komen, met daar tussendoor natuurlijk dat ik Janna een handje help.

Bij jou thuis waren ze bezig met turf op 't Bunne te pakken. Dientje is vanavond nog bij ons geweest, ze is bezig met de Paaschprijsvraag van de Rijssense winkels, het gaat om fouten op te sporen in de etalages. Je vader heeft de tuin al aardig weer op streek en zo gaat het leven aan de Veerselandweg zijn gang.

Je zult in Indië wel machtig veel indrukken opdoen van allerlei aard, maar de mens zal wel zo mens zijn in Indië als in Nederland, als het er op aan komt.

Oom Jan Wolters is aan het verhuizen naar de Huttenwal. Over het mooie moderne bad in zijn nieuwe huis is hij somber gestemd. "Daar brengt ze me niet in" is zijn uitspraak.

Grootvader heeft vandaag een slot gerepareerd, het liefste werk wat hij doet, een

beetje knutselen in en om het huis.

Bevalt het werk je nog een beetje? Ik vermoed dat je het wel druk zult hebben bij de dokter.

12-4-1949 Gisterenavond ben ik gestopt, ja als je getrouwd bent dan moet je je aandacht verdelen tussen vrouw en alle andere dingen! Vandaag heb ik gerommeld op zolder en het hengelgerei in orde gebracht, ik hoop dit jaar nog aan het vissen te komen met succes. Vandaag was het weer wind en regen, een klein kansje dat het met Paschen mooi weer is. Mijn schoonvader heeft zo juist het aardappelland van nieuwe krachten voorzien van de bekende mesthoop onder de appelboom vandaan en grootvader leest de Spiegel (auteur: christelijk weekblad van christelijke signatuur). Jouw grootmoeder komt net weer terug van je moeder. Oom Dirk vraagt of je wat over de vogels in Indië wilt schrijven. Over broeden, trekken en gewoontes. Hij zal je binnenkort schrijven. Janna zal de volgende keer schrijven, ze is nu razend druk vlak voor Paschen. Nu Getjan, mijn schrijven was van huislijken haard, overal een beetje over. Een zware boom zullen we later wel eens opzetten. Je weet, we houden en moeten het houden op het grote kompas waar we nu het Paschen over beleven anno 1949.

Heel veel groeten van allen tot slot, van je neef Willy.

P.S. je brief van 18-3 ontvangen vandaag. Vele groeten nog extra van je nicht Janna!

Zoetermeer, 6-2-2018

Mijn vader is opgegroeid op een soort "eiland" met 3 familiehuizen, het zogenaamde "Veer". De bezoeken aan mijn vaders familie waren altijd makkelijk; ze woonden allemaal naast elkaar. Mijn opa en oma met het gezin van Janna in het eerste huis, Dientje met haar gezin in het tweede huis, en oom Derk in het derde huis. Na het lezen van deze brief krijg ik een beetje inzicht in hoe het leven daar was in die tijd. Het leven op een stuk grond met verschillende generaties bij elkaar heeft wel wat.

